



T.C.

NECMETTİN ERBAKAN ÜNİVERSİTESİ

MERAM TIP FAKÜLTESİ

AİLE HEKİMLİĞİ ANABİLİM DALI

NECMETTİN ERBAKAN ÜNİVERSİTESİ MERAM TIP FAKÜLTESİ'NİN

E-ÖĞRENMEYE HAZIR BULUNUŞLUK DÜZEYİ

Dr. Fatih YILDIZ

UZMANLIK TEZİ

KONYA-2022

T.C.

NECMETTİN ERBAKAN ÜNİVERSİTESİ

MERAM TIP FAKÜLTESİ

AİLE HEKİMLİĞİ ANABİLİM DALI

NECMETTİN ERBAKAN ÜNİVERSİTESİ MERAM TIP FAKÜLTESİ'NİN

E-ÖĞRENMEYE HAZIR BULUNUŞLUK DÜZEYİ

Dr. Fatih YILDIZ

UZMANLIK TEZİ

Danışman

Prof. Dr. Nazan KARAOĞLU

KONYA-2022

TEŞEKKÜR

Uzmanlık eğitimim süresince bilgi ve deneyimlerinden yararlandığım, tez çalışmamın her aşamasında bana sonsuz destek olan tez danışmanı hocalarım Sayın Prof. Dr. Nazan Karaoğlu ve Sayın Dr. Öğr. Üyesi Nur Demirbaş'a teşekkür ederim. Uzmanlık eğitimim süresince benim için farklı konularda yardımları olan hocalarımız Sayın Prof. Dr. Ruhuşen Kutlu'ya, Sayın Prof. Dr. Fatma Gökşin Cihan'a ve Sayın Dr. Öğr. Üyesi Hatice Küçükceran'a teşekkür ederim.

NEÜ Meram Tıp Fakültesi Kardiyoloji Anabilim Dalı'nda görev yapan Sayın Doç. Dr. Yakup Alsancak hocama her türlü yardımları ve katkıları için sonsuz teşekkürlerimi sunuyorum.

Uzmanlık eğitimimin ilk 18 aylık dönemini geçirdiğim Sakarya Üniversitesi Tıp Fakültesi Aile Hekimliği Anabilim Dalı'nda görev yapan Sayın Dr. Öğr. Üyesi Abdülkadir Aydın ağabeyime, Uzm. Dr. Erkut Etçioğlu'na, Palalar ekibine ve diğer tüm asistan arkadaşlarıma teşekkür ederim.

Uzmanlık eğitimim boyunca birlikte çalıştığım tüm asistan arkadaşlarıma, tanıştığımız günden itibaren her konuda yardımlarını esirgemeyen bölümümüzün değerli üyeleri sekreterimiz Birsen abla ve hemşiremiz Nurcan ablaya teşekkür ederim.

Rotasyon eğitimlerim süresince destek veren İç Hastalıkları, Çocuk Sağlığı ve Hastalıkları, Kadın Hastalıkları ve Doğum, Psikiyatri, Genel Cerrahi, Göğüs Hastalıkları, Kardiyoloji, Cildiye ve Acil Tıp bölümlerindeki öğretim üyesi hocalarıma ve asistan arkadaşlarıma teşekkür ederim.

Bugünlere gelmeme vesile olan, maddi manevi desteklerini eksik etmeyen aileme teşekkür ederim. Yürüdüğüm her yolda bana en büyük desteği veren, varlığıyla hayatıma renk katan sevgili eşim Hilal Büşra Yıldız'a SONSUZ teşekkür ederim.

FATİH YILDIZ

2022

ÖZET

NECMETTİN ERBAKAN ÜNİVERSİTESİ MERAM TIP FAKÜLTESİ'NİN

E-ÖĞRENMEYE HAZIR BULUNUŞLUK DÜZEYİ

Dr. Fatih YILDIZ

UZMANLIK TEZİ

KONYA- 2022

Amaç: Necmettin Erbakan Üniversitesi Meram Tıp Fakültesi'nde öğrenim gören öğrencilerin ve aynı fakültede görev yapmakta olan akademisyenlerin elektronik öğrenmeye (e-öğrenmeye) hazır bulunuşluk düzeylerini ve e-öğrenmeye yönelik tutumlarını incelemektir.

Gereç ve yöntem: Tanımlayıcı ve kesitsel tipte bir çalışma olarak planlanan bu araştırmanın evrenini Konya Necmettin Erbakan Üniversitesi (NEÜ) Meram Tıp Fakültesi öğretim üyeleri ve öğrencileri oluşturdu. Çalışmada hem öğrencilere hem de akademisyenlere yönelik ayrı ayrı hazırlanan sosyodemografik bilgi formu, e-öğrenmeye hazır bulunuşluk ölçeği ve e-öğrenmeye yönelik tutum ölçeğinden oluşan anket formları kullanıldı. Anket formları 10 Nisan-30 Temmuz 2021 tarihleri arasında gönüllü katılımcılara uygulandı. Çalışmada elde edilen bulgular SPSS (Statistical Package for Social Sciences for Windows) 20.0 programı kullanılarak analiz edilmiştir. $p<0,05$ değeri istatistiksel olarak anlamlı kabul edildi.

Bulgular: Çalışmaya katılan öğrencilerin %62,8'i (n=130) kadındı ve %85'inin (n=176) kişisel bilgisayar (masaüstü, dizüstü vb.) mevcuttu. Öğrencilerin %89,4'ünün (n=185) ikamet ettiği yerde (ev, yurt vs) internet bağlantısı mevcut olup internet erişiminde en çok kullandıkları cihaz %69,1 (n=143) ile akıllı telefondur. Öğrenciler interneti genellikle sosyal ağlarda gezinmek %62,3 (n=129) ve arama motorları aracı ile bilgi edinmek %59,9 (n=124) için kullanmaktaydı. Öğrencilerin %52,2'si bir sonraki akademik yıl için yüz yüze eğitimi tercih ederken %40,6'sı hibrid eğitimi tercih etmekteydi. E-Öğrenmede memnuniyet

derecesine göre az memnun olan öğrencilerin e-öğrenmeye hazır bulunuşluk toplam puanları ($155,88 \pm 29,19$), orta derecede memnun olanların puanlarından ($169,23 \pm 23,52$) ve çok memnun olanların puanlarından ($184,57 \pm 23,72$) düşük olarak saptandı (**sırasıyla $p=0,006$; $p<0,001$**).

Çalışmaya katılan akademisyenlerin %54,9'u ($n=28$) erkekti. Temel bilimlerde görev yapan 14 (%27,5), dahili bilimlerde görev yapan 25 (%49,0) ve cerrahi bilimlerde görev yapan 12 (%23,5) akademisyen bulunmaktaydı. Akademisyenler interneti genellikle e-postalarını kontrol etmek %84,3 ($n=43$), arama motorları aracı ile bilgi edinmek %74,5 ($n=38$), bilimsel çalışmalar yapmak %88,2 ($n=45$) ve ders içeriği hazırlamak %58,8 ($n=30$) için kullanmaktaydı. Akademisyenlerin %58,8'i ($n=30$) bir sonraki akademik yıl için yüz yüze eğitimi tercih etmekteydi. E-öğrenmeden çok memnun olan akademisyenlerin e-öğrenmeye hazır bulunuşluk toplam puanları ($156,53 \pm 17,43$), orta derece memnun ($130,57 \pm 26,98$) ve az memnun olanların puanlarından ($129,50 \pm 20,82$) yüksekti (**sırasıyla $p=0,002$; $p=0,007$**).

Öğrenci ve akademisyenler ile e-öğrenmeden memnuniyet düzeyi arasında istatistiksel olarak anlamlı fark vardı (**$p=0,016$**). Öğrencilerin %49,8'i ($n=103$) e-öğrenmeden az memnun iken, akademisyenlerin %43,1'i ($n=22$) e-öğrenmeden orta düzeyde memnundu.

Sonuç: Bu çalışmada öğrencilerin ve akademisyenlerin memnuniyet düzeylerinin e-öğrenmeye hazır bulunuşluk düzeyine etki eden faktörlerden biri olduğu tespit edildi. E-öğrenme sürecinde teknik, donanımsal problemlerin ve iletişim eksikliği problemlerinin en çok karşılaşılan problemler olduğu saptandı. Ayrıca yaşları daha ileri olmasına rağmen akademisyenlerin e-öğrenmeye yönelik tutumlarının öğrencilere göre daha olumlu olduğu tespit edildi.

Anahtar kelimeler: E-öğrenme, uzaktan eğitim, web tabanlı eğitim, çevrimiçi eğitim, online eğitim, hazır bulunuşluk, aile hekimliği

ABSTRACT

E-LEARNING READINESS OF NECMETTİN ERBAKAN UNIVERSITY MERAM FACULTY OF MEDICINE

Dr. Fatih YILDIZ

THE MASTER THESIS

KONYA- 2022

Aim: The aim of this study is to examine the readiness levels of students studying at Necmettin Erbakan University Meram Faculty of Medicine and academicians working in the same faculty towards e-learning and their attitudes towards e-learning.

Materials and Methods: The universe of this research, which was planned as a descriptive and cross-sectional study, consisted of Konya Necmettin Erbakan University (NEU) Meram Medical Faculty medical educators and students. In the study, questionnaire forms consisting of sociodemographic information form, e-learning readiness scale and attitude scale towards e-learning, which were prepared separately for both students and academics, were used. Questionnaire forms were applied to volunteer participants between April 10 and July 30, 2021. The findings obtained in the study were analyzed using the SPSS (Statistical Package for Social Sciences for Windows) 20.0 program. $p < 0.05$ value was considered statistically significant.

Results: Of the 207 students participating in the study, 62.8% (n=130) were female and 85% (n=176) had a personal computer (desktop, laptop, etc.). In the study, it was found that 89.4% (n=185) of the students had an internet connection at their place of residence (home, dormitory, etc.), and the most used device for internet access was smartphone with 69.1% (n=143). Students generally used the internet to browse social networks 62.3% (n=129) and to obtain information through search engines 59.9% (n=124). While 52.2% of the students preferred face-to-face education for the next academic year, 40.6% preferred hybrid education.

Of the 51 academicians participating in the study, 54.9% (n=28) were male. There were 14 (27.5%) academicians working in basic sciences, 25 (49.0%) working in internal sciences and 12 (23.5%) working in surgical sciences. Academicians use the internet to check their e-mails 84.3% (n=43), to obtain information through search engines 74.5% (n=38), to conduct scientific studies 88.2% (n=45) and to prepare course content was using it for 58.8% (n=30). 58.8% (n=30) of the academicians preferred face-to-face education for the next academic year. The total e-learning readiness scores of the academicians who were very satisfied with e-learning (156.53 ± 17.43) were compared to the scores of those who were moderately satisfied (130.57 ± 26.98) and less satisfied (129.50 ± 20.82) was high ($p=0.002$; $p=0.007$, respectively).

There was a statistically significant relationship between students and academicians and the level of satisfaction with e-learning ($p=0.016$). While 49.8% (n=103) of the students were less satisfied with e-learning, 43.1% (n=22) of the academicians were moderately satisfied with e-learning.

Conclusions: In this study, it was determined that the satisfaction level of students and academicians is one of the factors affecting the level of readiness for e-learning. It was determined that technical and hardware problems and lack of communication problems were the most common problems in the e-learning process. In addition, it was determined that academicians' attitudes towards e-learning were more positive than students, despite their older age.

Keywords: E-learning, distance education, web-based education, online education, online education, readiness, family medicine

İÇİNDEKİLER

TEŞEKKÜR.....	iii
ÖZET.....	iv
ABSTRACT	vi
İÇİNDEKİLER.....	viii
SİMGELER VE KISALTMALAR.....	xi
TABLolar LİSTESİ.....	xii
1. GİRİŞ ve AMAÇ	1
2. GENEL BİLGİLER	2
2.1. Öğrenme	2
2.2. Elektronik Öğrenme (E-Öğrenme):	3
2.2.1. Senkron (Eş Zamanlı) E-Öğrenme	4
2.2.2. Asenkron (Eş Zamansız) E-Öğrenme.....	4
2.2.3. E-Öğrenmenin Avantajları	5
2.2.4. E-Öğrenmenin Dezavantajları.....	5
2.2.5. Tıp Fakültelerinde E-Öğrenmenin Yeri.....	6
2.3. Hazır Bulunuşluk.....	7
2.4. E-Öğrenmeye Yönelik Hazır Bulunuşluk	8
2.4.1. Öğrenenlerin E- Öğrenmeye Yönelik Hazır Bulunuşluğu	8
2.4.2. Öğretenlerin E-Öğrenmeye Hazır Bulunuşluğu	9
2.5. Tutum Kavramı ve E-Öğrenmeye Yönelik Tutum.....	10
2.6. COVID-19 Pandemisinde E-Öğrenme	11
3. GEREÇ VE YÖNTEM	13
3.1. Araştırmanın Şekli.....	13
3.2. Araştırmanın Evreni	13
3.3. Araştırmanın Örneklemi.....	13
3.4. Çalışmaya Alınmama Kriterleri	13

3.5. Etik Kurul Onayı ve Onam.....	13
3.6. Veri Toplama Araçları.....	13
3.6.1. Sosyodemografik Bilgi Formu	14
3.6.2. E-öğrenmeye Yönelik Tutum Ölçeği	14
3.6.3. E-öğrenmeye Hazır Bulunuşluk Ölçeği.....	15
3.7. Verilerin İstatistiksel Değerlendirilmesi.....	15
4. BULGULAR	17
4.1. NEÜ Meram Tıp Fakültesi Öğrencilerinin E-öğrenmeye Hazır Bulunuşluk Düzeyi Bulguları. 17	
4.1.1. NEÜ Meram Tıp Fakültesi Öğrencilerinin Sosyodemografik Özellikleri.....	17
4.1.2. NEÜ Meram Tıp Fakültesi Öğrencilerinin İnternet Erişim Amaçları	18
4.1.3. Öğrencilerin Çevrimiçi Eğitim Tercihleri	19
4.1.4. Öğrencilere Göre E-öğrenme ile Yüz Yüze Eğitim Arasındaki En Önemli Üç Fark.....	20
4.1.5. Öğrencileri E-öğrenme Sırasında En Çok Yoran Üç Zorluk.....	21
4.1.6. E-Öğrenmeye Hazır Bulunuşluk Ölçeği.....	22
4.1.7. Sosyodemografik Verilere Göre Öğrencilerin E-öğrenmeye Hazır Bulunuşluk Düzeyi Puanları.....	22
4.1.8. E-öğrenmeye Yönelik Tutum Ölçeği	26
4.1.9. Sosyodemografik Verilere Göre Öğrencilerin E-öğrenmeye Yönelik Tutum Puanları	27
4.2. NEÜ Meram Tıp Fakültesi Akademisyenlerinin E-öğrenmeye Hazır Bulunuşluk Düzeyi Bulguları.....	30
4.2.1. NEÜ Meram Tıp Fakültesi Akademisyenlerinin Sosyodemografik Özellikleri.....	30
4.2.2. NEÜ Meram Tıp Fakültesi Akademisyenlerinin İnternet Erişim Amaçları.....	31
4.2.3. NEÜ Meram Tıp Fakültesi Akademisyenlerinin Çalışma Alanları Hakkında Araştırma Yaparken Kullandıkları Kaynaklar.....	31
4.2.4. Akademisyenlerin Çevrimiçi Eğitim Tercihleri	32
4.2.5. Akademisyenlere Göre E-öğrenme ile Yüz Yüze Eğitim Arasındaki En Önemli Üç Fark. 33	
4.2.6. Akademisyenleri E-öğrenme Sırasında En Çok Yoran Üç Zorluk.....	34
4.2.7. Akademisyenlerin E-Öğrenmeye Hazır Bulunuşluk Ölçeği	35

4.2.8. Sosyodemografik Verilere Göre Akademisyenlerin E-öğrenmeye Yönelik Hazır Bulunuşluk Düzeyi Puanları.....	36
4.2.9. E-öğrenmeye Yönelik Tutum Ölçeği	39
4.2.10. Sosyodemografik Verilere Göre Akademisyenlerin E-öğrenmeye Yönelik Tutum Puanları	39
4.3. Akademisyenlerin ve Öğrencilerin E-öğrenmeye Hazır Bulunuşluk Düzeyi Karşılaştırılması .	42
4.3.1. Öğrencilerin ve Akademisyenlerin Çevrimiçi Eğitim Tercihlerinin Karşılaştırılması	42
4.3.2. Öğrencilerin Ve Akademisyenlerin E-öğrenmeye Yönelik Tutumlarının Karşılaştırılması	43
4.3.3. Katılımcıların E-öğrenmeye Hazır Bulunuşluk Düzeylerine Göre Karşılaştırılması	44
5. TARTIŞMA	47
6. SONUÇLAR.....	53
7. ÖNERİLER.....	55
8. KAYNAKLAR.....	56
9. EKLER.....	60
EK 1. ÖĞRENCİ ANKET FORMU	60
EK 2. AKADEMİSYEN ANKET FORMU.....	64

SİMGELER VE KISALTMALAR

NEÜ: Necmettin Erbakan Üniversitesi

E-ÖĞRENME: Elektronik Öğrenme

DSÖ: Dünya Sağlık Örgütü

BİTKÖY: Bilgi ve İletişim Teknolojileri Kullanımı Öz Yeterliği

EÖKG: E-öğrenmede Kendine Güven

EÖYT: E-öğrenmeye Yönelik Tutum

EÖYEİ: E-öğrenmeye Yönelik Eğitim İhtiyacı

SARS-CoV2: Şiddetli Akut Solunum Sendromu Koronavirüsü-2

EBA: Eğitim Bilişim Ağı

UZEM: Uzaktan Eğitim Uygulama ve Araştırma Merkezi

SPSS: Statistical Package For Social Sciences

TABLÖLAR LİSTESİ

Tablo 1. Öğrencilerin sosyodemografik özellikleri.....	18
Tablo 2. Öğrencilerin internet erişim amaçları	19
Tablo 3. Öğrencilerin çevrimiçi eğitim tercihleri.....	20
Tablo 4. E-Öğrenme ile yüz yüze eğitim arasındaki farklar	21
Tablo 5. E-Öğrenmede öğrencileri en çok yoran zorluklar.....	22
Tablo 6. E-Öğrenmeye hazır bulunuşluk ölçeği alt grupları	22
Tablo 7. Sosyodemografik verilerin katılımcıların e-öğrenmeye hazır bulunuşluk düzeyi ölçeği alt gruplarına göre puanları-1	24
Tablo 8. Sosyodemografik verilerin öğrencilerin e-öğrenmeye hazır bulunuşluk düzeyi ölçeği alt gruplarına göre puanları-2	Error! Bookmark not defined.
Tablo 9. E-Öğrenmeye yönelik tutum ölçeği	26
Tablo 10. Sosyodemografik verilerin öğrencilerin e-öğrenmeye yönelik tutum ölçeği alt gruplarına göre puanları-1	28
Tablo 11. Sosyodemografik verilerin öğrencilerin e-öğrenmeye yönelik tutum ölçeği alt gruplarına göre puanları-2	29
Tablo 12. Akademisyenlerin sosyodemografik özellikleri	30
Tablo 13. Akademisyenlerin internet erişim amaçları	31
Tablo 14. Akademisyenlerin araştırma yaparken kullandıkları kaynaklar.....	32
Tablo 15. Akademisyenlerin çevrimiçi eğitim tercihleri	33
Tablo 16. E-Öğrenme ile yüz yüze eğitim arasındaki farklar	34
Tablo 17. E-Öğrenmede akademisyenleri en çok yoran zorluklar	34

Tablo 18. Akademisyenlerin e-öğrenmeye hazır bulunuşluk ölçeği.....	35
Tablo 19. Sosyodemografik verilerin akademisyenlerin e-öğrenmeye hazır bulunuşluk düzeyi ölçeği alt gruplarına göre puanları-1	37
Tablo 20. Sosyodemografik verilerin akademisyenlerin e-öğrenmeye hazır bulunuşluk düzeyi ölçeği alt gruplarına göre puanları-2	38
Tablo 21. E-Öğrenmeye yönelik tutum ölçeği	39
Tablo 22. Sosyodemografik verilerin akademisyenlerin e-öğrenmeye yönelik tutum ölçeği alt gruplarına göre puanları-1	40
Tablo 23. Sosyodemografik verilerin akademisyenlerin e-öğrenmeye yönelik tutum ölçeği alt gruplarına göre puanları-2	41
Tablo 24. Öğrencilerin ve akademisyenlerin çevrimiçi eğitim tercihlerinin karşılaştırılması .	43
Tablo 25. E-Öğrenmeye yönelik tutum ölçeğinin öğrenci ve akademisyenlerde karşılaştırılması	44
Tablo 26. Katılımcıların e-öğrenmeye hazır bulunuşluk düzeylerine göre karşılaştırılması ..	46

1. GİRİŞ ve AMAÇ

Bireyin doğumundan beri var olan, bilgi edinerek deneyim kazanarak düşüncelerde ve davranışlarda olan devamlı değişimler olarak tanımlanan öğrenme, insanın varlığını idame ettirebilmesi için gereken sürekli bir ihtiyaçtır. Günümüzde bilgi edinerek bu öğrenme ihtiyacını karşılamak amacıyla birçok eğitim modeli geliştirilmiştir. Okullarda uygulanan geleneksel eğitim modeline alternatif olarak geliştirilen uzaktan eğitimin bir parçası olan elektronik öğrenme (e-öğrenme) bu eğitim modellerinden biridir (1, 2).

İnsan hayatının neredeyse her alanına dahil olan internet, her geçen gün yaygınlaşmakta ve kullanım alanı artmaktadır. Bu kullanım alanlarından biri de uzaktan eğitimidir. E-öğrenme; ders müfredatındaki konuların öğretici tarafından öğrencilere internet ağı bağlantısı yoluyla eş zamanlı ya da eş zamansız olarak aktarılan bir uzaktan eğitim yöntemidir (3).

Web tabanlı eğitim olarak da bilinen e-öğrenmenin zamandan ve mekandan bağımsız olması, öğrencinin öğretilen konuları istediği zaman diledikleri kadar tekrar etme gibi avantajlarının olması bu eğitim modelinin kullanımını artırmıştır (4, 5).

Dünya Sağlık Örgütü (DSÖ) tarafından 11 Mart 2020 tarihinde ilan edilen COVID-19 pandemisi dünyada ve ülkemizde her alanı etkilediği gibi eğitim öğretimi de etkilemiştir. Türkiye’de pandemi sebebiyle yüz yüze eğitime ara verilirken birçok üniversite ve fakülte gibi Necmettin Erbakan Üniversitesi Tıp Fakültesi de çareyi e-öğrenme ile uzaktan eğitimde bulmuştur.

Pandemi sebebiyle aniden e-öğrenmeye geçiş, hem akademisyenleri hem öğrencileri e-öğrenmeye karşı hazırlıksız yakalamış olabilir. Öğrencilerin e-öğrenmeye yönelik hazır bulunuşluk düzeyleri incelenirken bilgisayar/internet öz yeterliği, çevrimiçi iletişim öz yeterliği, kendi kendine öğrenme, öğrenen kontrolü ve e-öğrenme için motivasyon durumları detaylı olarak irdelenmesi gereken konu başlıklarıdır (6). Akademisyenlerin e-öğrenmeye hazır bulunuşluk seviyeleri belirlenirken de bilgi ve iletişim teknolojileri kullanımı öz yeterliği, e-öğrenmede kendine güven, e-öğrenmeye yönelik tutum ve e-öğrenme konusunda eğitim ihtiyacı konuları sorgulanmalıdır (7).

Amaç: Bu çalışmada amaç, Necmettin Erbakan Üniversitesi Meram Tıp Fakültesi’nde öğrenim gören öğrencilerin ve aynı fakültede görev yapmakta olan akademisyenlerin e-öğrenmeye hazır bulunuşluk düzeylerini ve e-öğrenmeye yönelik tutumlarını incelemektir.

2. GENEL BİLGİLER

2.1. Öğrenme

Öğrenme; bilgi edinme ve deneyim kazanma sonucu düşünce ve davranışta oluşan sürekli değişimdir. Öğrenmeyi geniş anlamda kuramsal düşüncelerden, uygulamalardan ve tecrübelerden edinilen bilgilerle insanın inançlarını tutum ve davranışlarını değiştirme süreci olarak da tanımlayabiliriz (1).

Kişinin doğumundan beri var olan ve ilk olarak ailede verilen eğitim ile başlayan öğrenme ihtiyacı ve süreci, her geçen gün yaşanan ortama, içinde bulunulan çağa, ihtiyaçlara, durumlara göre farklı öğreticilerle, farklı öğrenme materyalleri ile devamlı olarak gelişmiş ve gün geçtikçe artarak devam etmekte olan bir süreç olmuştur. (1).

Öğrenme sadece anlatılan dersleri dinlemeye yönelik pasif bir durum değil tersine katılımın sürekli olduğu aktif bir süreçtir. Geleneksel olarak yüz yüze yapılan eğitimlere katılımları artırmak ve daha az efor harcayarak daha fazla öğrenciye ulaşabilmek adına başta uzaktan eğitim olmak üzere birçok eğitim öğretim yöntemi uygulanmaktadır (8). Uzaktan eğitim olarak adlandırılan ve geleneksel eğitime yardımcı ya da alternatif olarak geliştirilen bu eğitim şekli, mektupla öğretim olarak başlayıp her geçen gün gelişerek radyo ve televizyon, açık öğretim, tele konferans, internet ve web aracılığıyla gerçekleştirilmektedir (8).

İlk olarak 18. yüzyılda İngiltere ve Amerika’da başlayan mektupla öğretim, ders materyallerinin öğrencilere posta ile gönderilmesiyle gerçekleştirilmiştir. Türkiye’de ise Milli Eğitim Bakanlığı 1961’de Mektupla Öğretim Merkezi’ni açarak bu konuda çeşitli faaliyetlerde bulunmuştur (8).

Radyo ve televizyon yayınları aracılığıyla 20. Yüzyılın başlarında gerçekleştirilen uzaktan eğitim şekli, uzaktan eğitim kapsamında gerçekleştirilen ikinci önemli gelişmedir. Türkiye’de bu amaçla Yaygın Yüksek Öğretim Kurumu açılarak televizyon yayınları aracılığıyla çeşitli eğitimler verilmiştir (8). Uzaktan eğitimin bir diğer modeli olan açık öğretim ise Eskişehir Anadolu Üniversitesi Açık Öğretim Fakültesi’nde 1982 yılında eğitime başlamıştır (9).

Teknolojik gelişmelerin hızla ilerlediği dijital çağda ise internet ve web tabanlı uzaktan öğrenme yöntemleri (web tabanlı öğrenme, elektronik öğrenme, çevrimiçi öğrenme)

geliştirilmiş olup bu eğitim modeliyle doğru eğitimlerin doğru kişilere doğru zamanda verilmesi ve eğitimin kalitesinin artırılması hedeflenmektedir (10).

2.2. Elektronik Öğrenme (E-Öğrenme):

Günümüz dünyasında insanların zamanla değişen ve her geçen gün artan öğrenme ihtiyacı, globalleşme ile birlikte daha hızlı ulaşılabilir ve devamlılık gerektiren bir hal almıştır. Bu ihtiyaçları karşılamak için sunulan uzaktan öğrenme yöntemleri ise gelişen web tabanlı teknolojilerle desteklenerek önemli bir ilerleme kaydetmiştir. Bu gelişmeler ve ilerlemeler ise internetin icat edilmesi ve internet kullanımının yaygınlaşıp sürekli hale gelmesi ile birlikte uzaktan öğrenme kavramında farklı boyutlar meydana getirmiştir. Mektuplaşma yoluyla eğitim verme olarak 18. yüzyılda başlayan uzaktan öğrenme uygulamaları her geçen gün daha da gelişmiş ve 21. yüzyıla gelinirken bilgisayar ve internet teknolojilerinin ilerlemesiyle evrilerek daha etkili, daha hızlı ve daha kullanılabilir bir hale ulaşmıştır (2).

İnternet kullanımının hızla artması ve günümüz koşulları sebebiyle birçok alanda gündelik işleri kolaylaştıran, hızlandıran değişiklikler meydana gelmiştir. İnsanlar evlerindeki ihtiyaçlarını karşılamak için marketlere ya da alışveriş merkezlerine gitmek yerine çevrimiçi alışveriş sitelerini kullanmaya başlamışlardır. Fatura ödemelerinde ve birçok para transferi işlemlerinde internet bankacılığını kullanarak hızlı, kolay ve güvenilir bir şekilde işlerini halledebilmektedirler. Yolculuk yapmak için alınan biletler, sinema biletleri, maç biletleri, otel rezervasyonları hastane randevuları gibi ulaşım, sağlık ve hizmet sektörlerindeki birçok alanda internet kullanımı yaygınlaşmıştır. Tüm bu gelişmelere ek olarak eğitim ve öğretim alanında da değişiklikler meydana gelmiştir. E-Öğrenme adı verilen bu gelişmeler ile kişiler istedikleri zaman, istedikleri yerde bilgiye erişebilmektedirler (11). Uzaktan eğitim faaliyetlerinin geline son noktası olan e-öğrenme; öğrenen ve öğreticilerin farklı zaman ve farklı mekanlarda olmalarına olanak sağlayan web tabanlı teknolojiler aracılığı ile gerçekleştirilen, öğrenmeyi sağlayan, destekleyen veya geliştiren eğitim öğretim odaklı faaliyetler olarak tanımlanabilir (9).

E-Öğrenme ders müfredatındaki konuların, internet, uydu yayını, ses kaydı, video kaydı, canlı yayın vb. elektronik ortamlar ile dağıtılması, gösterilmesi ve öğretilmesini sağlayan, kişilere konuyu anlatma, eğitim ve öğretim verme amacı güden bir uzaktan öğrenme yoludur (3).

E-Öğrenme ile kişiler öğrenim ihtiyaçları doğrultusunda zaman ve mekandan bağımsız bir şekilde eğitim öğretim faaliyetlerini gerçekleştirmektedirler (4). Yer ve zamanın esnek olduğu e-öğrenme sırasında öğrenen kişiler, istedikleri hızlarda, diledikleri sayıda tekrar ederek çevrimiçi materyallere erişebilir, konusunda uzman kişilerle iletişime geçebilirler. Öğreticiler ise öğretecekleri konuyu tekrar tekrar farklı gruplara anlatmak yerine, bir defa hazırladıkları öğretim materyallerini bu ortamlarda istedikleri zaman paylaşabilirler (5).

E-öğrenmeyi kullanırken öğreticinin öğrencilere bilgiyi etkili bir şekilde aktarabilmesinde, istenilen başarının sağlanmasında başta teknolojik alt yapı olmak üzere birçok faktör değerlendirilmelidir. E-öğrenmenin eğitimde her geçen gün önemi artmaktayken, bu öğrenme biçiminin sadece teknolojik açıdan değerlendirilmesi doğru olmayacaktır. E-öğrenmenin başarıya ulaşması konusunda önemli faktörlerden biri öğrencilerin ve öğrenenlerin e-öğrenmeye karşı tutumlarıdır (12). Öğrenenlerin ve öğreticilerin e-öğrenme hazır bulunuşluk düzeyleri de istenilen başarıya ulaşmada oldukça önemli konulardan biridir (5).

Uzaktan eğitimde teknolojik gelişmelerin ilerlemesi ve e-öğrenmenin daha yaygın kullanılmaya başlanmasıyla öğrenci gruplarının ve öğreticinin iletişimi, etkileşimi oldukça artmıştır. Teknolojik gelişmelerin katkısıyla gruplar arası etkileşimin arttırıldığı e-öğrenmeyi senkron ve asenkron olarak iki sınıfa ayırabiliriz (10).

2.2.1. Senkron (Eş Zamanlı) E-Öğrenme

Bir grup öğrencinin ve dersi anlatacak öğretmen ya da öğretmen grubunun moderatör aracılığıyla veya moderatör olmadan aynı zamanlı olarak (canlı olarak) internet ortamında buluşup eğitim öğretim faaliyetlerini gerçekleştirmelerine senkron (eş zamanlı) e-öğrenme denir (10).

Senkron e-öğrenmede mekan bakımından tam bir bağımsızlık söz konusu iken, öğretmen ve öğrencilerin eş zamanlı iletişim kurabilmesi için zaman bakımından sağlanan esneklik kısıtlıdır. Senkron e-öğrenmenin çift taraflı iletişime imkan vermesi, grup çalışmasını, soru-cevap, tartışma ve sohbet etmeyi olanaklı kılması gibi avantajlarının yanında ağ bağlantı problemleri, canlı yayın problemleri gibi dezavantajları da bulunmaktadır (10).

2.2.2. Asenkron (Eş Zamansız) E-Öğrenme

Öğrencilerin ve öğretmenlerin eş zamanlı katılımını gerektirmeden, aynı anda aynı mekanda olmalarını gerektirmeden, öğrencilerin daha önceden öğretmenler tarafından internet ortamında paylaşılan ders içeriklerini bilgisayar başında, istedikleri zaman okuyarak, dinleyerek ya da izleyerek kendi kendilerine öğrenmeleridir (13). Yani asenkron e-öğrenme, zaman ve yer bakımından sınırsız esneklik sağlayan bir e-öğrenme uygulamasıdır.

Asenkron e-öğrenmenin öğrenenlerin zaman, mekan ve eğitim süresini kendi isteğine göre ayarlayabilmesi, dersi istedikleri kadar tekrar edebilmesi, ders içeriğinin daha fazla sayıda insana ulaştırılabilmesi gibi avantajlarının yanında öğreticiye soru soramama, ilgi çekiciliğinin az olması ve nispeten sıkıcı olması gibi olumsuz yönleri de mevcuttur (10).

2.2.3. E-Öğrenmenin Avantajları

E-Öğrenmenin, öğrenme süreçlerinde sağladığı birçok avantajı olması sebebiyle her geçen gün önemi ve kullanım sıklığı artmıştır (14). Bu avantajları şu şekilde sıralayabiliriz:

- Ders işlemek için herhangi bir mekan ihtiyacı yoktur. Tam bir mekan özgürlüğü tanıdığı için öğrencilerin ve öğretmenlerin hem zamandan hem de yolculuk maliyetlerinden tasarruf etmesini sağlar (15).
- Öğrenenlere konuları istedikleri kadar tekrar etme, dersleri kendilerine uygun olan hızlarda işleme, öğrenim materyallerine istedikleri saatte ulaşmaları gibi özgürlükler tanır (15).
- Ders içeriğinin ses, resim, tablo, video gösterimleri ile desteklenmesi derse olan ilgiyi artırır (10).
- Eğitim öğretim süreçlerinde bilgisayar teknolojilerinin kullanılması öğrencilerin akademik hayatlarında ve çalışma hayatlarında işlerine yarayacak olan internet ve bilgisayar kullanımındaki bilgi ve becerileri artırır (10).
- Ayrıca ders dokümanlarına, toplantı salonlarına ve çok sayıda eğitmen ve öğrenci için konaklama ihtiyacına gerek duyulmadığı için maliyet anlamında ciddi avantajlar mevcuttur (10).
- Öğrenme gruplarında farklı çevrelerden insanların bulunması kültürler arası etkileşim ve iş birliği sağlayabilme fırsatı sunar (15).

2.2.4. E-Öğrenmenin Dezavantajları

E-Öğrenmenin, sağladığı avantajların yanı sıra dezavantajları da mevcuttur. Bu dezavantajların bilinmesi, eksikliklerin giderilmesi öğrenme sürecindeki istenilen başarının sağlanmasında önemlidir (16). Bu dezavantajlar şu şekilde sıralanabilir:

- Seyahat ulaşım konaklama vb. maliyetlerini azaltsa da E-öğrenme sistemlerinin ilk başta, teknolojik altyapı kurarken bir takım zorluklar ve maliyetler ortaya çıkmaktadır (15).
- E-Öğrenmede öğrencinin yalnız kalması, motivasyon eksikliği gibi öğrenmeyi olumsuz etkileyen durumlar mevcuttur (17).
- İnternet bağlantısı yetersizliği, hızının yavaş olması, sistemsal hatalar gibi teknolojik problemler eğitim öğretim sürecinin sekteye uğramasına sebep olabilir (10).
- Öğretenlerin ve öğrenenlerin aynı ortamda bulunmamaları, etkili iletişimin olmazsa olmazı beden dili ve mimiklerin kullanılmaması iletişimi olumsuz etkilemektedir (10).
- Ülkelerin gelişmişlik düzeyi fark etmeksizin hem öğrencilerin hem de öğretmenlerin bilgi teknolojisi becerilerindeki yetersizliğinin olması bu konudaki en büyük dezavantajlardandır (18).
- Geleneksel yüz yüze eğitime göre etkisi daha düşüktür (19).
- Bilgisayar başında uzun süre vakit geçirmek göz, omurga ve ekstremitelerde bir takım sağlık problemleri ortaya çıkmaktadır (10).

2.2.5. Tıp Fakültelerinde E-Öğrenmenin Yeri

Tıp fakültesi akademik kadrolarda bulunan hekimler, sıklıkla iş yükü fazlalığı ve zaman yetersizliği gibi sorunlarla başa çıkmaya çalışırken bölümlerinin derslerini ve ders içerikleri ile ilgili gelişmeleri takip edip tıp fakültesi öğrencileriyle paylaşırlar. E-öğrenmenin özellikle zamandan ve mekandan esneklik sağlaması gibi avantajlarının olması e-öğrenmeyi tıp eğitiminde önemli bir yerde tutmaktadır. Diğer taraftan, ülkemizde sürekli olarak artan öğrenci sayısı ve öğrenme ihtiyacı geleneksel (yüz yüze) eğitimi zorlaştırdığı için, e-öğrenme ile desteklemek öğrenme kalitesini arttırmada bir yol olarak tercih edilebilir. Ayrıca tıp

eğitiminin önemli bir kısmının pratiğe dayalı olması, e-öğrenme sayesinde yüz yüze geçen vaktin daha çok pratikte kullanılmasına olanak tanır (5).

Sınıf veya laboratuvar ortamında yüz yüze yapılan öğrenme modelleri ile uzaktan eğitim modellerinden birini (e-öğrenme) birleştirip bir arada kullanmaya harmanlanmış öğrenme (hibrid öğrenme) denir (20). Öğrenmede hedeflenen başarının sağlanmasında bazen tek bir öğrenim yöntemi yeterli olmayabilir. Harmanlanmış öğrenme yöntemini kullanmak hedeflenen başarının sağlanmasında ideal olabilir (20). Özellikle tıp eğitiminde, teorik ders saatlerinin fazla olmasının yanında laboratuvar derslerinin çok olması, hasta başı eğitimlerinin olması sebebiyle harmanlanmış öğrenme modelini kullanmak ciddi avantaj sağlayabilir (21).

Tıp eğitimi çok uzun ve zorlu bir süreçtir. Bu zorlu süreçte öğrenilen bilgilerin daha sonra tekrar edilmesi ve güncellenen bilgilerin tazelenmesi elzemdir. Hem tıp fakültesinde öğrenci iken hem iş hayatında hekimlik mesleğini icra ediyorken hem de akademik hayatta öğretici rolünde iken tıbbın sürekli değişmesi ve gelişmesinden ötürü ilgili konuları öğrenme ihtiyacı hep olacaktır. Bu ihtiyacın karşılanmasında ise e-öğrenme çok kritik rol oynamaktadır. Hekimlerin ve hekim adaylarının özellikle mesai dışı çalışmalarında e-öğrenme yöntemlerini kullanma oranları gittikçe artış göstermektedir (22).

2.3. Hazır Bulunuşluk

Hazır bulunuşluk kavramından ilk defa bahseden kişi olarak bilinen Edward Lee Thorndike, insanların öğrenmesinin hazır bulunuşluk yasası, pratik yasası ve etki yasası olmak üzere üç aşamada gerçekleşeceğini söylemiştir. Hazır bulunuşluk yasasına göre hazır bulunuşluk; etkinlikten hemen önce gelen, öğrenenin dikkatini öğrenilecek olan konuya yönlendiren, öğrenene geçmiş tecrübelerini hatırlatan, yeni şeylerin öğrenilmesi için zihinsel hazırlık yaptıran hazırlık aşamalarını içerir (23).

Thorndike'e göre bir kişi, yapacağı aktivite için hazır ise, aktiviteyi gerçekleştirmesine onay verilmesi onu mutlu ederken, aktiviteyi yapmaya hazır değilken yapmaya itilirse kızgınlık duyacaktır. Kişinin bu memnuniyet durumu yapılacak olan öğrenme etkinliğinin başarılı olmasıyla doğrudan ilişkili olduğuna göre hazır bulunuşluk kavramı öğrenme için çok önemlidir (15).

2.4. E-Öğrenmeye Yönelik Hazır Bulunuşluk

E-Öğrenmeye hazır bulunuşluk; kullanıcının öğrenme tecrübesi edinmek ve öğrenmenin kalitesini arttırmak için fiziksel ve zihinsel anlamda hazır olmasıdır. Kurumlar e-öğrenme etkinliklerini artırmak için gereken desteği kullanıcılara yeterli ve güvenli olacak şekilde vermelidirler. Öğreticiler ve öğrenenler e-öğrenme araçlarını kullanmak için yeterli teknik donanımına sahip olmalıdırlar. Ayrıca eğiticiler, e-öğrenmeyi verdikleri eğitime etkili bir şekilde uydurup birleştirip pekiştirmek için, konularını yeniden tasarlayabilmelidirler (7).

2.4.1. Öğrenenlerin E- Öğrenmeye Yönelik Hazır Bulunuşluğu

Öğrenenlerin e-öğrenmeye yönelik hazır bulunuşluk yapısı ile ilgili yapılan çalışmalarda öğrencilerin e-öğrenmeye hazır bulunuşluğunun beş bileşenden oluştuğu söylenmiştir. Bunlar; bilgisayar/internet öz yeterliği, çevrimiçi iletişim öz yeterliği, kendi kendine öğrenme, öğrenen kontrolü ve e-öğrenme için motivasyondur (6).

Bilgisayar/internet öz yeterliği: E-Öğrenme web tabanlı bir öğrenme modeli olduğu için öğrencilerin temel düzeyde bilgisayar okuryazarı olmaları gerekmektedir. Çevrimiçi öğrenme ortamlarında dersler teknoloji aracılığı ile sunulduğu için öğrencinin gerekli bilgisayar ve internet kullanım yeteneğine sahip olup olmadığını tespit etmek gerekir (6). Öğrencilerin temel bilgisayar kullanım becerilerinin yüksek olması e-öğrenmenin başarılı olmasını etkileyen faktörlerden biridir (24).

Çevrimiçi iletişim öz yeterliği: Başarılı öğrenciler, çevrimiçi ortamdaki diğer öğrenenler ve öğretmenlerle etkileşime girmeli, e-öğrenme ortamlarında da olsa sorular sormalı tartışmalarda bulunmalıdır. Soru sormak, tartışmak, ders içeriği ile ilgili iletişimde bulunmak konuyu daha anlaşılabilir yapar (25). E-öğrenmede istenilen başarının sağlanması için çevrimiçi iletişim kurma becerisi önemli bir faktördür ve e-öğrenmeye hazır bulunuşluk yapısının bir bileşeni olmalıdır (26).

Kendi kendine öğrenme: Kendi kendine öğrenme kavramı kişinin kendi öğrenme ihtiyacını belirlemesi, zamanını yönetmesi, gereken kaynakları tespit etmesi ve bu kaynaklara ulaşması gibi durumları yönetme yeteneğidir. Bilginin her geçen gün katlanarak artması sebebi ile her bilginin öğreticiden öğrenilemeyeceği aşıkardır. Öğrencinin kendi ihtiyacı olan bilgiyi kendi

kendine öğrenme sorumluluğunu üstlenmesi gerekir (27). E-öğrenmede de başarının artırılmasında öğrencilerin kendi kendine öğrenme yetenekleri önemli bir paydaştır (7).

Öğrenen kontrolü: Öğrenenlerin hangi dersi ne zaman, nasıl öğreneceğine kendisinin karar vermesidir. E-Öğrenme ortamları öğrenene eğitimle ilgili özgürlükler sunmalıdır. Öğrenci ise bu özgürlüğü ders başarısını üst düzeye çıkaracak şekilde kullanabilmelidir. Öğrenen kontrolü e-öğrenmeye hazır bulunuşluğun bileşenlerinden biridir (7).

E-Öğrenmeye yönelik motivasyon: Motivasyon; kişinin davranış için istekli ve gayretli hale gelmesinde etkili olduğundan, eğitim öğretim sürecinin etkililiğini artıran en önemli faktörlerden birisidir. Öğrenenlerin içsel ya da dışsal motivasyona sahip olmaları, öğrenme performansı üzerinde ciddi manada olumlu etkilere sahiptir (28). Öğrenenlerin motivasyon düzeylerinin yüksek olması e-öğrenme süreci içinde çok önemli olup, kalıcı öğrenme çıktılarının oluşmasında da etkili olması sebebiyle, e-öğrenmeye yönelik motivasyon e-öğrenmeye hazır bulunuşlukta önemli bir yer tutmaktadır (29).

2.4.2. Öğretenlerin E-Öğrenmeye Hazır Bulunuşluğu

Akademisyenleri hazır bulunuşluk durumlarını belirlemede kullanılan model; bilgi ve iletişim teknolojileri kullanımı öz yeterliği, e-öğrenmede kendine güven, e-öğrenmeye yönelik tutum ve e-öğrenme konusunda eğitim ihtiyacı olmak üzere dört boyuttur (7).

Bilgi ve İletişim Teknolojileri Kullanımı Öz Yeterliği (BİTKÖY): Öğretim üyelerinin bilgisayar ve bilgisayardaki temel yazılımların ve internetteki temel işlemleri gerçekleştirebilmeye yönelik kendi algılarıdır. E-Öğrenme web tabanlı bir öğrenme modeli olduğu için akademisyenlerinde öğrenciler gibi temel düzeyde bilgisayar okuryazarı olmaları gerekmektedir. Çevrimiçi öğrenme ortamlarında dersler teknoloji aracılığı ile sunulduğu için akademisyenlerin de gerekli bilgisayar ve internet kullanım yeteneğine sahip olup olmadığını tespit etmek gerekir.(6)

E-Öğrenmede Kendine Güven (EÖKG): E-Öğrenmede kendine güvenin e-öğrenme bilgisi ve e-öğrenme öz yeterliliği olmak üzere iki alt bileşeni vardır. E-öğrenme bilgisi öğreticilerin e-

öğrenme ile ilgili bilgi seviyesine dair algısını ifade ederken, e-öğrenme öz yeterliliği ise öğrencilerin e-öğrenme ortamını başarı ile oluşturup yönetebilmek için gerekli becerilere sahip olup olmadığı algısını ifade eder (7).

E-Öğrenmeye Yönelik Tutum (EÖYT): E-Öğrenmenin yararını ve kullanım kolaylığını, akademisyenlerin e-öğrenmeye yönelik duygusal tepkilerini ve e-öğrenmeyi kullanmaya yönelik niyetini ifade eder (7).

E-Öğrenme Konusunda Eğitim İhtiyacı (EÖYEİ): E-Öğrenmeye yönelik eğitim ihtiyacı akademisyenlerin, öğrenenlerin, yöneticilerin çevrimiçi eğitimlere dair eğitime ihtiyacı olup olmadığına yönelik algılarıdır (7).

2.5. Tutum Kavramı ve E-Öğrenmeye Yönelik Tutum

Bir kişiye atfedilen ve kişinin psikolojik obje ile alakalı duygusunu, düşüncesini ve davranışlarını düzenleyen, olaylar ya da insanlar hakkında olumlu veya olumsuz değerlendirme ifadelerine tutum denir (30).

Kişinin bir uyarana karşı tutumunun derecesini bilmek, o kişinin uyarana karşı davranışının düşüncesinin ne olduğunu tahmin etmeye yarayacaktır (30). Tutum e-öğrenme ortamlarında da hedeflenen başarının sağlanmasında ve etkililikte en önemli duyuşsal davranışlardan biridir. Öğrenenlerin ve akademisyenlerin e-öğrenmeye yönelik olumlu ve olumsuz tutumlarının seviyesi, hem öğrenenlerin hem de akademisyenlerin e-öğrenmeyi kullanmaya yönelik eğilimlerini ve dolayısıyla e- öğrenme başarılarını etkileyecektir (31).

Öğrencilerin ve akademisyenlerin e-öğrenmeye yönelik tutumları, çevrimiçi ortamlarda gerçekleşen öğrenmenin önemsinmesinde, tercih edilmesinde ve desteklenmesinde etkili olacaktır (10).

Öğrenenlerin ve öğretenlerin e-öğrenmeye yönelik tutumlarının belirlenmesi, kullanıcıların tutumlarının olumlu olmasını sağlayacak ortamın hazırlanmasında, ihtiyaçların ve beklentilerin karşılanmasında fırsatlar oluşturacaktır (31).

E-Öğrenmeye yönelik tutum; teknoloji kullanma eğilimi, memnuniyet, motivasyon ve kullanılabilirlik olmak üzere dört ana faktör olarak belirlenmiştir (10).

2.6. COVID-19 Pandemisinde E-Öğrenme

Birden çok ülke veya kıtaya bazen tüm dünya gibi çok geniş alana yayılıp etki gösteren salgın hastalıkların genel adına pandemi denir (32). Koronavirüsler insanlara enfekte kişi ile temas (karşılıklı konuşma, hapsirme, öksürme ile dışarı atılan sekresyonların ağız ve burun mukozasına temas etmesi v.b) yoluyla bulaşan solunum yolu hastalıklarına sebep olan virüslerdir. COVID-19 hastalığının etkeni olan şiddetli akut solunum sendromu koronavirüsü-2 (SARS-CoV2) olarak isimlendirilen virüs nedeniyle Dünya Sağlık Örgütü (DSÖ) tarafından 11 Mart 2020 tarihinde pandemi ilan edilmiştir (33).

Günümüzde dünyada birçok ülkeyi derinden etkileyen ve Türkiye’de de pek çok alanda değişime ve dönüşüme sebep olan COVID-19 salgını, özellikle bulaşma yolunun yakın temas olması sebebiyle yaşantımızı önemli ölçüde etkilemiştir. COVID-19 pandemisi her alanı etkilediği gibi eğitim-öğretim alanında da ciddi değişikliklere sebep olmuştur. Türkiye’de ilk defa 11 Mart 2020’de görülen COVID-19 vakası sonrası alınan önemli kararlardan biri 16 Mart 2020 de yüz yüze eğitime ara verilip daha sonrasında Eğitim Bilişim Ağı (EBA) üzerinden uzaktan eğitim sürecine geçilmesi olmuştur (34).

Türkiye’de pandemi sürecinde sosyal izolasyon politikaları uygulanırken üniversiteler hem pandemi koşullarına uymak hem de eğitim-öğretim sürecini ilerletebilmek adına uzaktan eğitim yöntemlerinin son noktası olan e-öğrenme programlarını devreye sokmuşlardır (35).

Bu süreçte tıp fakülteleri de e-öğrenmeyi eğitim-öğretim programlarının merkezine almak durumunda kalmışlardır. Pandemi sebepli bu ani değişimin en önemli paydaşları ise öğrenciler ve akademisyenler olmuştur. Öğrencilerin ve akademisyenlerin e-öğrenmeye karşı tutum ve hazır bulunuşluklarının derecesi eğitim sürecinin etkililiği açısından büyük önem arz etmektedir (10, 36).

Üniversite ve fakültemizde Uzaktan Eğitim Uygulama ve Araştırma Merkezi (UZEM) üzerinden uzaktan eğitime geçmiştir. NEÜ öğrencileri pandemi sebebiyle 16 Mart 2020 itibarıyla 3 hafta ara sonrası 30 Mart 2020 tarihinde eogrenme.erbakan.edu.tr adresinden e-öğrenme portalı üzerinden senkron ve asenkron derslere zorunlu olarak başlamış ve bazı sınavlar online olarak yapılmıştır. NEÜ Meram Tıp Fakültesi’nde dersler başlamadan önce hem akademisyenlere hem öğrencilere derslerde ve sınavlarda kullanacakları e-öğrenme sistemini anlatan dersler verilmiştir.

E-Öğrenmenin ülkemizde, özellikle üniversitelerimizde yaygınlığı her geçen artmaktayken e-öğrenmenin en önemli iki paydaşı olan öğreticilerin ve öğrenenlerin e-öğrenmeye karşı tutumlarını ve hazır bulunuşluk düzeylerini belirlemek önemli olacaktır.

Bizim de bu çalışmayı yapmaktaki amacımız; NEÜ Meram Tıp Fakültesi'nde e-öğrenme özellikle COVID-19 pandemisi sonrası alınan kararlar sebebiyle sık kullanılmaya başlandığı için fakülte'deki öğrencilerimizin ve akademisyenlerimizin e-öğrenmeye hazır bulunuşluk düzeylerini tespit etmektir. Öğrencilerin ve akademisyenlerin bilgisayar/internet kullanım öz yeterliliklerinin yüksek olması, e-öğrenme motivasyonlarının yüksek olması, e-öğrenme konusunda kendine güvenlerinin yüksek olması gibi faktörlerin yani e-öğrenmeye karşı tutumlarının ve hazır bulunuşluk düzeylerinin yüksek olması durumunda e-öğrenme konusunda istenilen başarıya ulaşılabileceğini düşünmekteyiz.

3. GEREÇ VE YÖNTEM

3.1. Araştırmanın Şekli

Bu çalışma Mart 2021-Nisan 2022 tarihleri arasında yapılan tanımlayıcı ve kesitsel bir çalışmadır.

3.2. Araştırmanın Evreni

Bu araştırmanın evrenini Konya Necmettin Erbakan Üniversitesi (NEÜ) Meram Tıp Fakültesi öğretim üyeleri ve öğrencileri oluşturmuştur.

3.3. Araştırmanın Örneklemi

Bu araştırma NEÜ Meram Tıp Fakültesi'nde yapılmıştır. NEÜ Meram Tıp Fakültesi'nde 2020-2021 eğitim-öğretim yılı içerisinde yaklaşık 1656 öğrenci ve yaklaşık 254 akademisyen bulunmaktadır. Öğrenci grubu örnekleme için özellikle ilk iki yıldaki öğrenciler göz önüne alınarak tabakalı rastgele örnekleme yöntemi ile her sınıftaki öğrenci sayısının en az %10'una ulaşılması hedeflenmiştir. Akademisyenlerin ise hepsine ulaşılması hedeflenmiştir. Akademisyen ve öğrencilere çalışmanın amacı anlatılarak sözlü onamları alındıktan sonra, toplamda 207 öğrenci ve 51 akademisyen ile çalışma tamamlanmıştır.

3.4. Çalışmaya Alınmama Kriterleri

Katılımcının ölçekleri anlayıp sorulara cevap verebilecek düzeyde Türkçe'ye hakim olması gerektiği için anadili Türkçe olmayanlar ve NEÜ Meram Tıp Fakültesi öğrencisi olmayanlar çalışmaya alınmamıştır. NEÜ Meram Tıp Fakültesi bünyesinde eğitim görmekte olan Aksaray Tıp Fakültesi öğrencileri çalışmaya dahil edilmemiştir.

3.5. Etik Kurul Onayı ve Onam

Çalışma 02.04.2021 tarih 129. sayı ile Necmettin Erbakan Üniversitesi Meram Tıp Fakültesi etik kurulu onaylıdır.

3.6. Veri Toplama Araçları

Katılımcılara araştırmacılar tarafından öğrenciler ve akademisyenler için ayrı ayrı hazırlanan, sosyodemografik bilgi formu, e-öğrenmeye yönelik tutum ölçeği ve e-öğrenmeye

hazır bulunuşluk ölçeğini kapsayan bir anket formu uygulandı. Anket formu içeriği aşağıdaki gibidir:

3.6.1. Sosyodemografik Bilgi Formu

Bireyi tanıtıcı bilgilerin bulunduğu anket formu, konuyla ilgili literatür taranarak araştırmacılar tarafından hazırlandı. Her iki gruba da toplam 15 soru soruldu.

Öğrenciler için hazırlanan formda; cinsiyet, yaş, sınıf, kişisel bilgisayar olup olmaması, ikamet edilen yerde internet bağlantısının olup olmaması soruldu. İnternet erişiminde en çok hangi cihazı kullandıkları, internete en çok nerede erişim sağladıkları soruldu. İnternet erişim amaçları, daha önce çevrimiçi eğitim alıp almadıkları, COVID-19 nedeniyle yapılan çevrimiçi ders uygulamalarını doğru bulup bulmadıkları, COVID-19 sonrası çevrimiçi ders uygulamalarına devam etme isteği ve bir sonraki akademik yılda hangi öğretim yöntemini tercih ettikleriyle ilgili sorular yer almaktaydı.

Akademisyenler için hazırlanan formda ise, cinsiyet, yaş, bölüm, akademik unvan, internet erişiminde en çok kullandıkları cihaz, internete en sık girilen yer, internet erişim amaçları soruldu. Yine öğrencilere sorulan sorulara benzer olarak daha önce çevrimiçi eğitim alıp almadıkları, COVID-19 nedeniyle yapılan çevrimiçi ders uygulamalarını doğru bulup bulmadıkları, COVID-19 sonrası çevrimiçi ders uygulamalarına devam etme istekleri, bir sonraki akademik yılda hangi öğretim yöntemini tercih ettikleriyle ilgili sorular yer almaktaydı.

Hem akademisyenlere hem de öğrencilere e-öğrenme ile yüz yüze eğitim arası üç farkın ne olduğu ve e-öğrenme sırasında en çok karşılaştıkları üç zorluk açık uçlu olarak soruldu. Yazılan cevaplar gruplandırıldı. Ayrıca her iki gruptan e-öğrenme uygulamalarından memnuniyet derecelerini 1’den 10’a kadar derecelendirilmesi istendi.

3.6.2. E-Öğrenmeye Yönelik Tutum Ölçeği

Katılımcıların e-öğrenmeye yönelik tutumlarını değerlendirmek için 23 sorudan oluşan yanıtları dörtlü Likert şeklinde puanlanan bir ölçme aracıdır. İfadelere verilen yanıtlar kesinlikle katılmıyorum (1), katılmıyorum (2), katılıyorum (3), kesinlikle katılıyorum (4), şeklinde puanlanmaktadır. Biçer ve Korucu tarafından Türkçe geçerlilik güvenirlik çalışması yapılmış olan anket Kisanga tarafından 2016’da geliştirilmiştir (10, 37). Ölçeğin dört alt

boyutu vardır. Bu alt boyutlar; Teknoloji kullanma eğilimi (6 madde), memnuniyet (5 madde), motivasyon (6 madde) ve kullanışlılık (6 madde) şeklindedir. Ölçeğin Cronbach α katsayısı 0,789 olarak hesaplanmıştır.

3.6.3. E-Öğrenmeye Hazır Bulunuşluk Ölçeği

Öğrenciler ve öğretim elemanları için ayrı iki form halinde bulunan ölçeğin geçerlilik güvenirlik çalışması Yurdugül ve Demir tarafından 2017 yılında yapılmıştır (26). Öğretim elemanları için e-öğrenmeye yönelik geliştirilen hazır bulunuşluk ölçeği, 35 maddeden oluşmakta ve bu maddeler dört alt boyut altında toplanmaktadır. Bu alt boyutlar; BİT kullanımı öz yeterliği (BİTKÖY- 5 madde), e-öğrenmede kendine güven (EÖKG- 10 madde), e-öğrenmeye yönelik tutum (EÖYT- 16 madde) ve e-öğrenme konusunda eğitim ihtiyacı (EÖYEİ- 4 madde) şeklindedir. Yanıtları yedili şeklinde bana hiç uygun değil (1), bana uygun değil (2), bana biraz uymaz (3), emin değilim (4), bana biraz uygun (5), bana uygun (6) ve bana tamamen uygun (7) şeklinde puanlanmaktadır. Ölçekten en düşük 35, en yüksek 245 puan alınabilmektedir. Ölçekten yüksek puan alınması akademisyenlerin e-öğrenmeye hazır bulunuşluklarının olumlu/yüksek olduğunu göstermektedir.

Üniversite öğrencilerinin e-öğrenmeye yönelik hazır bulunuşluk ölçeği ise altı alt boyuttan ve 33 maddeden oluşmaktadır. Bu alt boyutlar; bilgisayar öz yeterliliği (5 madde), internet öz yeterliliği (4 madde), çevrimiçi iletişim öz yeterliği (5 madde) kendi kendine öğrenme (8 madde), öğrenen kontrolü (4 madde), e-öğrenmeye yönelik motivasyon (7 madde) şeklindedir. Yanıtları yedili şeklinde bana hiç uygun değil (1), bana uygun değil (2), bana biraz uymaz (3), emin değilim (4), bana biraz uygun (5), bana uygun (6) ve bana tamamen uygun (7) şeklinde puanlanmaktadır. Ölçekten en düşük 33, en yüksek 231 puan alınabilmektedir. Ölçeğin tamamı için hesaplanan Cronbach alfa katsayısı 0.930 olarak belirlenmiştir. Ölçekten yüksek puan alınması öğrencilerin e-öğrenmeye hazır bulunuşluklarının olumlu/yüksek olduğunu göstermektedir.

3.7. Verilerin İstatistiksel Değerlendirilmesi

İstatistiksel analizler için çalışmadan elde edilen veriler değerlendirilirken SPSS (Statistical Package For Social Sciences) for Windows 20.0 programı kullanıldı. Sürekli değişkenlere ait tanımlayıcı istatistikler ortalama ve standart sapma ile kategorik verilere ait tanımlayıcı istatistikler ise frekans ve yüzde olarak belirtildi. Normal dağılıma uygunluk

Kolmogorov-Smirnov testi ile değerlendirildi Niceliksel verilerin karşılaştırılmasında normal dağılım varsayımını karşılayanlarda ikili gruplarda Independent Samples-T test ve çoklu gruplarda Tek Yönlü Varyans Analizi (One-Way ANOVA) kullanıldı. Normal dağılım varsayımını karşılamayanlarda Mann-Withney U testi ve Kruskal Wallis testi kullanıldı. Gruplar arası farkın olduğu durumda Post-Hoc Tukey ve non- parametrik Post-Hoc (Tamhane's T2) testleri ile anlamlılık değerlendirildi. İstatistiksel olarak $p<0,05$ değeri anlamlı kabul edildi. Her ölçeğin Cronbach alfa güvenirlilik katsayısı hesaplandı.

4. BULGULAR

4.1. NEÜ Meram Tıp Fakültesi Öğrencilerinin E-Öğrenmeye Hazır Bulunuşluk Düzeyi Bulguları

4.1.1. NEÜ Meram Tıp Fakültesi Öğrencilerinin Sosyodemografik Özellikleri

Necmettin Erbakan Üniversitesi Meram Tıp Fakültesi'nde 2019-2020 akademik yılında okuyan 1656 öğrenci mevcuttu. Birinci sınıfta okuyan 38 (%18,4) kişi, ikinci sınıfta okuyan 28 (%13,5) kişi, üçüncü sınıfta okuyan 31 (%15,0) kişiydi. Dördüncü sınıfta okuyan 38 (%18,4) kişi, beşinci sınıfta okuyan 34 (%16,4) kişi ve altıncı sınıfta okuyan 38 (%18,4) kişi olmak üzere, toplam 207 öğrencinin verileri analiz edildi.

Öğrencilerin ortalama yaşı $21,80 \pm 2,20$ yıl (min:18 maks:31) ve öğrencilerin %62,8'i (n=130) kadındı. Katılan öğrencilerin %85'inin (n=176) kişisel bilgisayar (masaüstü, dizüstü vb.) mevcuttu. Öğrencilerin %89,4'ünün (n=185) ikamet ettiği yerde (ev, yurt vs) internet bağlantısı mevcut olup internet erişiminde en çok kullandıkları cihaz %69,1 (n=143) ile akıllı telefondur. Ayrıca %79,7'si (n=165) öncelikle ev ortamında erişiyorlardı. Öğrencilerin sosyodemografik özelliklerini belirleyen sorulara verdikleri cevap Tablo 1'de gösterilmektedir.

Tablo 1. Öğrencilerin sosyodemografik özellikleri

		Ort±SD	Min-maks
Yaş (yıl)		21,80±2,20	18-31
		n	%
Cinsiyet	Kadın	130	62,8
	Erkek	77	37,2
Sınıf düzeyi	1. sınıf	38	18,4
	2.sınıf	28	13,5
	3.sınıf	31	15,0
	4.sınıf	38	18,4
	5.sınıf	34	16,4
	6.sınıf	38	18,4
Kişisel bilgisayar (masaüstü, dizüstü vb.) olma durumu	Evet	176	85,0
	Hayır	31	15,0
İkamet ettiği yerde (ev, yurt vs) internet bağlantısı olma durumu	Evet	185	89,4
	Hayır	22	10,6
İnternet erişiminde en çok kullandığı cihaz	Bilgisayar	56	27,1
	Tablet	8	3,9
	Akıllı telefon	143	69,1
İnternete öncelikli erişim yeri	Wifi (ev+okul+ internet cafe)	167	80,7
	Mobil	40	19,3
Toplam		207	100

4.1.2. NEÜ Meram Tıp Fakültesi Öğrencilerinin İnternet Erişim Amaçları

Öğrenciler interneti sosyal ağlarda gezinmek %62,3 (n=129) ve arama motorları aracılığıyla bilgi edinmek %59,9 (n=124) için kullanmaktaydı. Ayrıca e-postalarını kontrol etmek %62,3 (n=129), haberleri takip etmek %59,4 (n=123), dosya indirmek %52,2 (n=108) ve online alışveriş yapmak %133 (64,3) için de kullanmaktaydı. Öğrencilerin internet erişim amaçlarını gösteren sorulara verdikleri cevaplar Tablo 2’de gösterilmiştir.

Tablo 2. Öğrencilerin internet erişim amaçları

	Hiçbir zaman	Bazen	Genellikle
	n (%)	n (%)	n (%)
Sosyal ağlarda gezinmek	7 (3,4)	71 (34,3)	129 (62,3)
E-postalarımı kontrol etmek	25 (12,1)	129 (62,3)	53 (25,6)
Arama motorlarını kullanarak bir konuda bilgi edinmek	1 (0,5)	82 (39,6)	124 (59,9)
Haberleri takip etmek	17 (8,2)	123 (59,4)	67 (32,4)
Dosya indirmek (müzik, resim, film vb)	14 (6,8)	108 (52,2)	85 (41,1)
Online alışveriş yapmak	14 (6,8)	133 (64,3)	60 (29)
Oyun oynamak	97 (46,9)	81 (39,1)	29 (14)

4.1.3. Öğrencilerin Çevrimiçi Eğitim Tercihleri

Katılan öğrencilerin %51,2'si (n=106) daha önce çevrimiçi eğitim almışlardı. Öğrencilerin %51,7'si (n=107) COVID-19 pandemisi nedeniyle uygulanan çevrimiçi öğretim uygulamalarını doğru bulmuşlardı. Ancak %38,2'si (n=79) COVID-19 tehlikesi geçtikten sonra derslerin çevrimiçi ortamda verilmeye devam edilmesi durumuna kesinlikle hayır cevabını vermişlerdi.

Yapılan ankette öğrencilerden e-öğrenmede memnuniyet düzeyini 1'den 10'a kadar derecelendirmeleri istenmişti. Memnuniyet düzeyleri 1-4 arası az memnun, 5-6 orta derecede memnun, 7-10 arası ise çok memnun olarak gruplandırıldı. Katılımcıların %49,8'i (n=103) e-öğrenmeden az memnun olduğu bulundu.

Öğrencilerin %52,2'si (n=108) bir sonraki akademik yıl için yüz yüze eğitimi tercih etmişlerdi. Tablo 3'de öğrencilerin çevrimiçi eğitim tercihleri gösterilmektedir.

Tablo 3. Öğrencilerin çevrimiçi eğitim tercihleri

		n	%
Daha önce çevrimiçi eğitim alma durumu	Evet	106	51,2
	Hayır	101	48,8
Coronavirüs (COVID-19) nedeniyle çevrimiçi öğretim uygulamalarını doğru bulma durumu	Kesinlikle evet	31	15,0
	Evet	76	36,7
	Emin değilim	71	34,3
	Hayır	20	9,7
	Kesinlikle hayır	9	4,3
Coronavirüs (COVID-19) tehlikesi geçtikten sonrada derslerin çevrim içi ortamlardan verilmeye devam edilmesini tercih etme durumu	Kesinlikle evet	14	6,8
	Evet	21	10,1
	Emin değilim	40	19,3
	Hayır	53	25,6
	Kesinlikle hayır	79	38,2
E-öğrenmede memnuniyet düzeyi derecesi	Az memnun	103	49,8
	Orta derecede memnun	62	30,0
	Çok memnun	42	20,2
Bir sonraki akademik yıl için öğrenme yöntemlerini ilgili tercih etme durumu	E-öğrenme	15	7,2
	Yüz yüze	108	52,2
	Hibrid	84	40,6
	Toplam	207	100

4.1.4. Öğrencilere Göre E-öğrenme ile Yüz Yüze Eğitim Arasındaki En Önemli Üç Fark

Yapılan çalışmada öğrencilere e-öğrenme ile yüz yüze eğitim arasındaki en önemli üç fark açık uçlu olarak soruldu. Bazı katılımcı öğrenciler üç farkı da belirtirken bazıları iki veya bir fark belirtmişlerdi. Bu soruya hiç cevap vermeyenler de mevcuttu.

Pratik çalışmalarda eksiklik olması, yüz yüze eğitimin daha etkili olması ve sınıf ortamındaki sosyalliğinin e-öğrenmede olmaması gibi e-öğrenmenin olumsuz yanları en çok verilen cevaplardı. E-Öğrenmenin zaman ve mekan açısından enerji tasarrufu sağlaması ve e-öğrenmenin tekrar edilebilir olması gibi olumlu yanları da sık verilen cevaplardandı.

Öğrencilerin e-öğrenme ile yüz yüze eğitim arasındaki en önemli üç farkın sorulduğu açık uçlu sorulara sıklıkla verilen cevaplar Tablo 4’te gösterilmiştir.

Tablo 4. E-Öğrenme ile yüz yüze eğitim arasındaki farklar

Olumsuz farklar	n	Olumlu farklar	n
1. E-öğrenmede pratik eksikliği var	47	1.E-öğrenmede mekan zaman ve enerjiden tasarruf sağlar.	22
2. Yüz yüze eğitim daha etkili	25	2. E-öğrenme tekrar edilebilir.	3
3. E-öğrenme interaktif değil	14	3. E-öğrenmede sınavlar daha kolay.	1
4. Sınıf ortamındaki sosyallik e-öğrenmede eksik.	15		
5. Klinik öncesi sınıflarda hasta görme, muayene etme e-öğrenmede mümkün değil.	13		
6. Öğrenci-öğretmen ve öğrenci-öğrenci arası iletişim kısıtlı.	10		
7. Yüz yüze eğitim daha motive edici.	7		
8. E-öğrenmede konsantrasyon problemi daha fazla.	8		
9. Yüz yüze eğitim sosyal hayatın daha düzenli olmasını sağlıyor.	4		
10. E-öğrenmede ders programı daha düzensiz.	4		

Öğrencilerin sorulan sorulara verdikleri önemli cevaplardan bazıları kendi ifadeleri ile aşağıda verilmiştir.

Öğrenci 1: ‘Sınıf ortamının getirdiği samimiyet e-öğrenmede yok.’

Öğrenci 2: ‘Ekonomik bağımsızlığını sağlamak isteyen öğrencilerin hem çalışıp hem okul hayatını devam ettirebilmek adına e-öğrenme şanstır.’

Öğrenci 3: ‘E-öğrenme ile hasta muayene edilmez.’

Öğrenci 4: ‘E-öğrenme yolu ile yapılan sınavlar çok kolay oluyor.’

4.1.5. Öğrencileri E-Öğrenme Sırasında En Çok Yoran Üç Zorluk

Öğrencilere e-öğrenme sırasında en çok karşılaştıkları üç zorluk açık uçlu olarak soruldu. Bazı katılımcı öğrenciler üç cümle ile zorluğu da belirtirken bazıları iki veya bir cümle ile belirtmişlerdi. Bu soruya hiç cevap vermeyenler de mevcuttu.

Teknik ve donanımsal problemler, hocalarla ve diğer öğrencilerle olan iletişim eksikliği gibi problemler en çok yazılan zorluklardı. Öğrencilerin e-öğrenme sırasında en çok karşılaştıkları zorluklar Tablo 5’te gösterilmiştir.

Tablo 5. E-Öğrenmede öğrencileri en çok yoran zorluklar

	n
1.Teknik, donanımsal problemler	59
2.Öğrenciler arası ve öğrenci-öğretmen arası iletişim problemleri	27
3. Pratik ders eksikliği ve klinik öncesi hasta ile temas eksikliği	19
4. Odaklanamama, motivasyon eksikliği ve isteksizlik	12
5.Konuların yüzeysel anlatılması ve yetersiz içerik	10
6.Yüz yüze eğitime kıyasla hayatın daha düzensiz olması	4
7. Radyasyon alma, göz hastalıkları gibi sağlığa olumsuz etkiler	6
8.Sosyalleşme azlığı	2

4.1.6. E-Öğrenmeye Hazır Bulunuşluk Ölçeği

Tablo 6’da öğrencilerin e-öğrenmeye hazır bulunuşluk ölçeğinin alt maddeleri, ortalama toplam puanları, minimum maksimum değerleri gösterilmiştir.

Tablo 6. E-Öğrenmeye hazır bulunuşluk ölçeği alt grupları

	Madde sayısı	Ort±SD	Min -maks	Cronbach α
Bilgisayar öz-yeterliliği	5	25,51±6,52	7-35	0,908
İnternet öz-yeterliliği	4	24,22±3,69	12-28	0,900
Çevrimiçi iletişim öz yeterliliği	5	25,61±6,33	6-35	0,870
Kendi kendine öğrenme	8	43,03±7,81	18-56	0,875
Öğrenen kontrolü	4	21,91±4,69	4-28	0,897
E-öğrenmeye yönelik motivasyon	7	25,42±10,48	7-49	0,945
E-Öğrenmeye hazır bulunuşluk toplam	33	165,70±28,67	75-231	0,943

4.1.7. Sosyodemografik Verilere Göre Öğrencilerin E-öğrenmeye Hazır Bulunuşluk Düzeyi Puanları

E-Öğrenmeden az memnun olan katılımcıların internet öz yeterlilik puanı ($23,53 \pm 3,81$), çok memnun olan katılımcıların internet öz yeterlilik puanından ($25,14 \pm 3,42$) düşüktür (**$p=0,044$**).

E-Öğrenmeden çok memnun olan katılımcıların kendi kendine öğrenme puanları ($46,64 \pm 6,02$), az memnun olanların ($41,56 \pm 8,38$) ve orta derecede memnun olanların ($43,02 \pm 7,17$) kendi kendine öğrenme puanlarından yüksek bulundu (**sırasıyla $p=0,001$; $p=0,047$**).

E-Öğrenmede memnuniyet derecesine göre az memnun olanların öğrenen kontrolü puanı ($21,13 \pm 5,06$), çok memnun olanların öğrenen kontrolü puanından ($23,45 \pm 4,01$) düşük saptandı (**$p=0,018$**).

Yapılan çalışmada e-öğrenmede memnuniyet derecesine göre az memnun olanların, e-öğrenmeye yönelik motivasyon puanları ($20,60 \pm 9,59$), orta derece memnun olanların ($26,79 \pm 8,61$) ve çok memnun olanların e-öğrenmeye yönelik motivasyon puanlarından düşük bulundu (**sırasıyla $p<0,001$; $p<0,001$**).

E-Öğrenmede memnuniyet derecesine göre az memnun olanların e-öğrenmeye hazır bulunuşluk toplam puanları ($155,88 \pm 29,19$), orta derecede memnun olanların puanlarından ($169,23 \pm 23,52$) ve çok memnun olanların puanlarından ($184,57 \pm 23,72$) düşük olarak saptandı (**sırasıyla $p=0,006$; $p<0,001$**).

Tablo 7. ve Tablo 8’de sosyodemografik verilerin katılımcıların e-öğrenmeye hazır bulunuşluk düzeyi ölçeği alt gruplarına göre puanları gösterilmiştir.

Tablo 7. Sosyodemografik verilerin katılımcıların e-öğrenmeye hazır bulunuşluk düzeyi ölçeği alt gruplarına göre puanları-1

		Bilgisayar öz-yeterliliği	İnternet öz-yeterliliği	Çevrimiçi iletişim öz yeterliliği	Kendi kendine öğrenme	Öğrenen kontrolü	E-öğrenmeye yönelik motivasyon	E-Öğrenmeye Hazır Bulunuşluk toplam
		Ort±SD	Ort±SD	Ort±SD	Ort±SD	Ort±SD	Ort±SD	Ort±SD
Cinsiyet	Erkek	26,61±6,81	24,31±3,98	26,17±6,91	42,92±8,51	21,71±4,76	25,45±11,35	167,18±31,07
	Kadın	24,85±6,28	24,17±3,52	25,28±5,97	43,09±7,39	22,03±4,67	25,39±9,79	164,82±27,24
	p*	0,067	0,796	0,352	0,884	0,643	0,968	0,582
Sınıf düzeyi	1.sınıf	24,71±6,62	24,63±3,30	25,09±7,12	44,66±7,14	22,92±4,92	28,58±10,27	170,58±29,46
	2.sınıf	27,00±7,08	25,64±2,39	25,64±6,97	42,11±9,37	23,43±4,20	25,93±12,76	169,75±31,61
	3.sınıf	27,13±4,43	25,29±2,75	24,87±6,68	44,00±5,76	22,58±3,87	25,45±9,35	169,32±20,26
	4.sınıf	24,82±7,18	23,32±4,23	25,76±5,95	42,47±8,64	21,47±5,10	23,95±10,34	161,92±32,26
	5.sınıf	25,05±6,96	23,59±4,33	26,06±6,16	41,44±8,19	20,26±4,12	22,91±10,14	159,09±26,70
	6.sınıf	25,51±6,33	23,37±3,94	26,18±5,52	43,26±7,47	21,16±5,09	25,55±9,95	164,58±29,44
	p**	0,446	0,027	0,947	0,532	0,054	0,287	0,460
Kişisel bilgisayar olup olmaması	Evet	25,80±6,52	24,23±3,77	25,81±6,59	43,36±7,65	22,02±4,65	25,72±10,49	166,94±28,73
	Hayır	23,87±6,36	24,19±3,28	24,48±4,52	41,13±8,62	21,29±4,97	23,71±10,41	158,68±27,76
	p*	0,130	0,959	0,283	0,180	0,450	0,329	0,140

Tablo 8. Sosyodemografik verilerin öğrencilerin e-öğrenmeye hazır bulunuşluk düzeyi ölçeği alt gruplarına göre puanları-2

	Bilgisayar öz- yeterliği	İnternet öz-yeterliği	Çevrimiçi iletişim öz yeterliliği	Kendi kendine öğrenme	Öğrenen kontrolü	E-öğrenmeye yönelik motivasyon	E-Öğrenmeye Hazır Bulunuşluk toplam
	Ort±SD	Ort±SD	Ort±SD	Ort±SD	Ort±SD	Ort±SD	Ort±SD
İkamet edilen yerde internet olma durumu							
Evet	25,65±6,40	24,39±3,66	25,74±6,30	43,07±7,79	22,02±4,68	25,44±10,45	166,31±28,36
Hayır	24,32±7,48	22,77±3,77	24,55±6,69	42,68±8,12	21,05±4,86	25,18±10,97	160,55±31,41
p*	0,432	0,067	0,433	0,833	0,383	0,916	0,419
İnternet erişiminde en çok kullanılan cihaz							
Bilgisayar	26,86±6,61	24,48±3,66	26,39±6,63	43,41±7,97	22,43±4,01	27,95±10,67	171,52±29,57
Tablet	28,88±5,35	25,63±4,13	25,75±8,71	45,25±4,77	23,38±3,42	24,75±11,20	173,63±28,39
Akıllı telefon	24,79±6,44	24,04±3,68	25,30±6,09	42,76±7,89	21,63±4,99	24,46±10,27	162,98±28,11
p*	0,043	0,415	0,551	0,622	0,375	0,106	0,122
Daha önce çevrimiçi eğitim alma durumu							
Evet	25,34±6,54	24,34±3,64	25,81±6,67	43,13±7,60	21,73±4,84	26,07±10,27	166,42±28,79
Hayır	25,68±6,52	24,10±3,76	25,41±5,99	42,92±8,05	22,11±4,55	24,73±10,70	164,95±28,67
p*	0,706	0,641	0,647	0,846	0,560	0,362	0,714
E-öğrenmede memnuniyet derecesi							
Az memnun ^a	24,51±6,92	23,53±3,81	24,54±6,76	41,56±8,38	21,13±5,06	20,60±9,59	155,88±29,19
Orta derece memnun ^b	26,05±6,32	24,74±3,51	26,45±5,36	43,02±7,17	22,18±4,26	26,79±8,61	169,23±23,52
Çok memnun ^c	27,14±5,41	25,14±3,41	27,00±6,25	46,64±6,024	23,45±4,01	23,45±7,33	184,57±23,72
p**	0,065	0,024 0,044^{ac}	0,048	0,002 0,001^{ac} 0,047^{bc}	0,022 0,018^{ac}	<0,001 <0,001^{ab} <0,001^{ac} <0,001^{bc}	<0001 <0,001^{ac} 0,006^{ab} 0,012^{bc}

*Bağımsız örneklemede t testi **One Way Anova testi; posthoc tukey

4.1.8. E-öğrenmeye Yönelik Tutum Ölçeği

Tablo 9’da öğrencilerin e-öğrenmeye yönelik tutum ölçeği alt maddeleri, ortalama toplam puanları, minimum maksimum değerleri gösterilmiştir.

Tablo 9. E-Öğrenmeye yönelik tutum ölçeği

	Madde sayısı	Ort±SD	Min -maks	Cronbach α
Teknoloji kullanma eğilimi	6	16,77±3,29	7,00-24,00	0,891
Memnuniyet	5	11,27±2,76	5,00-20,00	0,744
Motivasyon	6	12,61±3,54	6,00-24,00	0,709
Kullanışlılık	6	14,93±3,14	6,00-24,00	0,838
Toplam	23	55,60±10,15	24,00-92,00	0,891

4.1.9. Sosyodemografik Verilere Göre Öğrencilerin E-öğrenmeye Yönelik Tutum Puanları

Yapılan çalışmada birinci sınıftaki öğrencilerin teknoloji kullanma eğilimi puanları ($15,63 \pm 3,33$) ikinci sınıf öğrencilerinin teknoloji kullanma eğilimi puanlarından ($18,28 \pm 3,51$) düşüktür ($p=0,014^{ab}$).

İnternet erişiminde bilgisayarı ve akıllı telefonu öncelikle tercih eden öğrencilerin motivasyon puanları sırasıyla $13,76 \pm 3,82$ ve $12,16 \pm 3,33$ 'dir. İnternet erişiminde daha çok bilgisayar kullanmayı tercih edenlerin daha motive oldukları tespit edildi ($p=0,011^{ce}$).

İnternet erişiminde bilgisayarı öncelikle tercih eden öğrencilerin e-öğrenmeye yönelik tutum toplam puanları ($58,48 \pm 10,82$) akıllı telefonu öncelikle tercih edenlerin e-öğrenmeye yönelik tutum toplam puanlarından ($54,32 \pm 9,58$) yüksektir ($p=0,025^{ce}$).

E-Öğrenmede memnuniyet derecesine göre az memnun olanların, orta derecede memnun olanların ve çok memnun olanların teknoloji kullanma eğilim puanları sırasıyla $16,00 \pm 3,20$, $17,40 \pm 2,88$ ve $17,73 \pm 3,64$ 'dir. Az memnun olanlar ile orta derecede memnun olanların puanları arasında ve az memnun olanların ile çok memnun olanların teknoloji kullanma eğilim puanları arasında anlamlı fark tespit edildi ($p=0,021$), ($p=0,100$).

E-Öğrenmede memnuniyet derecesine göre az memnun olanların, orta derecede memnun olanların ve çok memnun olanların kullanışlılık puanları sırasıyla $14,04 \pm 2,93$, $15,56 \pm 2,73$ ve $16,16 \pm 3,60$ 'dir. Az memnun olanların ve orta derecede memnun olanların puanları arasında istatistiksel olarak anlamlı fark saptandı ($p=0,006$). Az memnun olanların ve çok memnun olanların kullanışlılık puanları arasında da istatistiksel olarak anlamlı fark saptandı ($p=0,001$).

Öğrencilerin e-öğrenmede memnuniyet derecesine göre az memnun olanların e-öğrenmeye yönelik tutumunun toplam puanları ($51,76 \pm 8,93$), orta derecede memnun olanların puanlarından ($57,61 \pm 7,73$) ve çok memnun olanların puanlarından ($62,04 \pm 12,05$) düşük bulundu (sırasıyla $p<0,001^{fg}$; $p<0,001^{fh}$).

Tablo 10. ve Tablo 11'de sosyodemografik verilerin katılımcıların e-öğrenmeye yönelik tutum ölçeği alt gruplarına göre puanları gösterilmiştir.

Tablo 10. Sosyodemografik verilerin öğrencilerin e-öğrenmeye yönelik tutum ölçeği alt gruplarına göre puanları-1

	Teknoloji kullanma eğilimi	Memnuniyet	Motivasyon	Kullanışlılık	Toplam
	Ort±SD	Ort±SD	Ort±SD	Ort±SD	Ort±SD
Cinsiyet					
Erkek	17,35±3,66	11,70±2,92	12,97±3,81	15,74±3,36	57,76±10,99
Kadın	16,43±3,00	11,02±2,65	12,40±3,37	14,45±2,92	54,32±9,43
p*	0,067	0,097	0,280	0,006	0,023
Sınıf düzeyi					
1.sınıf ^a	15,63±3,33	11,39±2,75	13,10±3,97	14,50±2,99	54,63±10,55
2.sınıf ^b	18,28±3,51	11,42±4,10	12,92±4,82	16,10±3,68	58,75±14,41
3.sınıf	16,83±3,41	10,90±2,68	12,19±3,47	15,48±3,07	55,41±9,73
4.sınıf	16,47±3,52	11,39±2,55	11,78±2,46	14,86±3,48	54,52±9,43
5.sınıf	17,38±3,14	11,05±2,58	12,58±3,31	14,61±2,89	55,64±8,89
6.sınıf	16,77±2,42	11,42±2,03	13,10±3,16	14,39±2,65	55,44±8,07
p**	0,030 0,014^{ab}	0,955	0,528	0,218	0,631
Kişisel bilgisayar olup olmaması					
Evet	16,82±3,30	11,40±2,68	12,74±3,51	14,95±3,14	55,93±9,97
Hayır	16,48±3,22	10,51±3,12	11,90±3,69	14,80±3,22	53,70±11,12
p*	0,591	0,143	0,246	0,814	0,303
İkamet edilen yerde internet olma durumu					
Evet	16,87±3,23	11,29±2,86	12,62±3,64	14,93±3,14	55,71±10,35
Hayır	16,00±3,70	11,13±1,75	12,59±2,57	14,90±3,25	54,63±8,45
p*	0,301	0,804	0,969	0,972	0,638

Tablo 11. Sosyodemografik verilerin öğrencilerin e-öğrenmeye yönelik tutum ölçeği alt gruplarına göre puanları-2

	Teknoloji kullanma eğilimi	Memnuniyet	Motivasyon	Kullanışlılık	Toplam
	Ort±SD	Ort±SD	Ort±SD	Ort±SD	Ort±SD
İnternet erişiminde en çok kullanılan cihaz					
Bilgisayar ^c	17,21±3,84	11,94±2,86	13,76±3,82	15,55±3,25	58,48±10,82
Tablet ^d	18,00±3,66	12,00±3,11	12,62±3,70	15,75±3,01	58,37±11,91
Akıllı telefon ^e	16,53±3,01	10,97±2,67	12,16±3,33	14,64±3,08	54,32±9,58
p*	0,242	0,062	0,016 0,011^{ce}	0,140	0,024 0,025^{ce}
Daha önce çevrimiçi eğitim alma durumu					
Evet	16,85±3,47	11,38±2,70	12,86±3,63	14,98±3,21	56,09±10,44
Hayır	16,69±3,10	11,15±2,84	12,35±3,44	14,88±3,08	55,08±9,87
p*	0,719	0,555	0,300	0,820	0,478
E-öğrenmede memnuniyet derecesi					
Az memnun ^f	16,00±3,20	10,37±2,43	11,33±3,12	14,04±2,93	51,76±8,93
Orta derece memnun ^g	17,40±2,88	11,61±2,33	13,03±2,94	15,56±2,73	57,61±7,73
Çok memnun ^h	17,73±3,64	12,97±3,23	15,16±3,84	16,16±3,60	62,04±12,05
p**	0,003 0,021^{fg} 0,010^{fh}	<0,001 0,009^{fg} <0,001^{fh} 0,025^{gh}	<0,001 0,004^{fg} <0,001^{fh} 0,003^{gh}	<0,001 0,006^{fg} 0,001^{fh}	<0,001 <0,001^{fg} <0,001^{fh} 0,048^{gh}

*Bağımsız örnekleme t testi **One Way Anova testi; posthoc tukey

4.2. NEÜ Meram Tıp Fakültesi Akademisyenlerinin E-öğrenmeye Hazır Bulunuşluk Düzeyi Bulguları

4.2.1. NEÜ Meram Tıp Fakültesi Akademisyenlerinin Sosyodemografik Özellikleri

Necmettin Erbakan Üniversitesi Meram Tıp Fakültesi'nde 2019-2020 akademik yılında 254 akademisyen bulunmaktaydı. Akademisyenlerden profesör unvanında olan katılımcılardan 15 kişi (%29,4), doçent unvanında olan katılımcılardan 18 kişi (%35,3), doktor öğretim üyesi (Dr. Öğr. Üyesi) olan katılımcılardan 18 kişi (%35,3), olmak üzere anket formlarını eksiksiz doldurmuş olan toplam 51 akademisyenin verileri analiz edildi.

Akademisyenlerin ortalama yaşı $47,67 \pm 8,30$ (min:31, maks:66) yılıdır. Akademisyenlerin %54,9'u (n=28) erkekti. Temel bilimlerde görev yapan 14 kişi (%27,5), dahili bilimlerde görev yapan 25 kişi (%49,0) ve cerrahi bilimlerde görev yapan 12 kişi (%23,5) bulunmaktaydı.

Akademisyenlerin %56,9'u (n=29) internet erişimi için en çok bilgisayar kullanmakta %47,1'i (n=24) internete en sık hastane ortamından erişmekteydi. Akademisyenlerin sosyodemografik özellikleri Tablo 12'de gösterilmektedir.

Tablo 12. Akademisyenlerin sosyodemografik özellikleri

		Ort±SD	Min-maks
Yaş (yıl)		47,67±8,30	31-66
		n	%
Cinsiyet	Erkek	28	54,9
	Kadın	23	45,1
Akademik unvan	Profesör	15	29,4
	Doçent	18	35,3
	Dr. Öğr. Üyesi	18	35,3
Bölüm	Temel bilimler	14	27,5
	Dahili bilimler	25	49,0
	Cerrahi bilimler	12	23,5
İnternet erişiminde en çok kullanılan cihaz	Bilgisayar	29	56,9
	Tablet	0	0,0
	Akıllı telefon	22	43,1
İnternete öncelikli erişim yeri	Ev	10	19,6
	Hastane	24	47,1
	İnternet kafe	0	0,0
	Mobil	17	33,3

4.2.2. NEÜ Meram Tıp Fakültesi Akademisyenlerinin İnternet Erişim Amaçları

Akademisyenler interneti genellikle e-postalarını kontrol etmek %84,3 (n=43), arama motorları aracı ile bilgi edinmek %74,5 (n=38), bilimsel çalışmalar yapmak %88,2 (n=45) ve ders içeriği hazırlamak %58,8 (n=30) için kullanmaktaydı. Akademisyenlerin internet erişim amaçlarını gösteren sorulara verdikleri cevaplar Tablo 13'te gösterilmiştir.

Tablo 13. Akademisyenlerin internet erişim amaçları

	Hiç	Bazen	Genellikle
	n (%)	n(%)	n(%)
Sosyal ağlarda gezinmek	14 (27,5)	22 (43,1)	15 (29,4)
E-postalarını kontrol etmek	0 (0,0)	8 (15,7)	43 (84,3)
Arama motorlarını kullanarak bir konuda bilgi edinmek	0 (0,0)	13 (25,5)	38 (74,5)
Haberleri takip etmek	3 (5,9)	26 (51)	22 (43,1)
Dosya indirmek (müzik, resim, film vb)	13 (25,5)	33 (64,7)	5 (9,8)
Online alışveriş yapmak	6 (11,8)	34 (66,7)	11 (21,6)
Oyun oynamak	37 (72,5)	11 (21,6)	3 (5,9)
Bilimsel çalışmalar	1 (2,0)	5 (9,8)	45 (88,2)
Ders içeriği hazırlamak	0 (0,0)	21 (41,2)	30 (58,8)

4.2.3. NEÜ Meram Tıp Fakültesi Akademisyenlerinin Çalışma Alanları Hakkında Araştırma Yaparken Kullandıkları Kaynaklar

Akademisyenlerin %96,1'i (n=49) araştırma yaparken 'PubMed' ve %60,8'i (n=31) 'Google Akademik' veri tabanını aracılığıyla gerçekleştirmektedir.

Akademisyenlerin ilgi/çalışma alanları hakkında araştırma yaparken ve ders içeriği/materyal hazırlarken kullandıkları kaynaklar Tablo 14'te gösterilmiştir.

Tablo 14. Akademisyenlerin araştırma yaparken kullandıkları kaynaklar

İlgi/çalışma alanları hakkında araştırma yaparken ve ders içeriği/materyal hazırlarken kullanılan kaynaklar		n	%
PubMed	Evet	49	96,1
	Hayır	2	3,9
Google	Evet	31	60,8
	Hayır	20	39,2
Web of Science	Evet	24	47,1
	Hayır	27	52,9
UpToDate	Evet	20	39,2
	Hayır	31	60,8
Medscape	Evet	4	7,8
	Hayır	47	92,2

4.2.4. Akademisyenlerin Çevrimiçi Eğitim Tercihleri

Akademisyenlerin %66,7'si (n=34) daha önce çevrimiçi eğitim almış ve %76,5'i (n=39) COVID-19 pandemisi nedeniyle uygulanan çevrimiçi öğretim uygulamalarını doğru bulduğunu ifade etmekteydi. Ancak akademisyenlerin %74,5'i (n=38) COVID-19 tehlikesi geçtikten sonra derslerin çevrimiçi ortamda verilmeye devam edilmesi durumunu tercih etmemişlerdi.

Yapılan ankette katılımcılardan e-öğrenmede memnuniyet düzeyini 1'den 10'a kadar derecelendirmeleri istenmiştir. 1-4 arası az memnun, 5-6 orta derecede memnun, 7-10 arası ise çok memnun olarak gruplandırılmıştır. Akademisyenlerin %43,1'i (n=22) e-öğrenmeden orta derecede memnundu ve %58,8'i (n=30) bir sonraki akademik yıl için yüz yüze eğitimi tercih etmekteydi. Akademisyenlerin çevrimiçi eğitim tercihleri Tablo 15'te gösterilmektedir.

Tablo 15. Akademisyenlerin çevrimiçi eğitim tercihleri

		n	%
Daha önce çevrimiçi eğitim alma durumu	Evet	34	66,7
	Hayır	17	33,3
Coronavirüs (COVID-19) nedeniyle çevrimiçi öğretim uygulamalarını doğru bulma durumu	Kesinlikle evet	14	27,5
	Evet	25	49,0
	Emin değilim	5	9,8
	Hayır	5	9,8
	Kesinlikle hayır	2	3,9
Coronavirüs (COVID-19) tehlikesi geçtikten sonrada derslerin çevrim içi ortamlardan verilmeye devam edilmesini tercih etme durumu	Kesinlikle evet	0	0,0
	Evet	6	11,8
	Emin değilim	7	13,7
	Hayır	23	45,1
	Kesinlikle hayır	15	29,5
E-Öğrenmede memnuniyet düzeyi derecesi	Az memnun	14	27,5
	Orta derecede memnun	22	43,1
	Çok memnun	15	29,4
Bir sonraki akademik yıl için öğrenme yöntemlerini ilgili tercih etme durumu	E-öğrenme	1	2,0
	Yüz yüze	30	58,8
	Hibrid	20	39,2
	Toplam	51	100

4.2.5. Akademisyenlere Göre E-Öğrenme ile Yüz Yüze Eğitim Arasındaki En Önemli Üç Fark

Yapılan çalışmada akademisyenlere e-öğrenme ile yüz yüze eğitim arasındaki en önemli üç fark açık uçlu olarak soruldu. Öğrencilerle olan ‘iletişimin eksik olması’, ‘öğrenciden geri bildirim alınamaması’ ve ‘pratik eğitimlerin yetersiz kalması’ gibi e-öğrenmenin olumsuz yanları en çok verilen cevaplardı. E-öğrenmenin mesai saatleri dışında yapılabilen olması ise e-öğrenmenin olumlu yanı olarak verilen cevaplardandı.

Akademisyenlerin e-öğrenme ile yüz yüze eğitim arasındaki en önemli üç farkın sorulduğu açık uçlu sorulara sıklıkla verilen cevaplar Tablo 16’da gösterilmiştir.

Tablo 16. E-Öğrenme ile yüz yüze eğitim arasındaki farklar

Olumsuz farklar	n	Olumlu farklar	n
1. E-Öğrenmede iletişim kısıtlı ve interaktif değil.	36	1.E-Öğrenmenin mesai saatleri dışında yapılabilmesi	4
2. Öğrencinin geri bildirimi e-öğrenmede daha zayıf.	12		
3. E-Öğrenmede pratik eğitim kısıtlılığı var.	8		
4. Yüz yüze eğitim daha konsantre.	6		
5. E-Öğrenmede disiplin ve otokontrol sağlanamıyor.	6		
6. E-Öğrenmenin kalıcılığı az.	4		
7. E-Öğrenmede kalite eksik.	4		
8. E-Öğrenmede beden dili yok.	3		

4.2.6. Akademisyenleri E-öğrenme Sırasında En Çok Yoran Üç Zorluk

Akademisyenlere e-öğrenme sırasında en çok karşılaştıkları üç zorluk açık uçlu olarak soruldu. ‘Teknik ve donanımsal problemler’, ‘öğrencilerle olan iletişim eksikliği’ gibi problemler en çok yazılan zorluklardı. Akademisyenlerin e-öğrenme sırasında en çok karşılaştıkları zorluklar Tablo 17’de gösterilmiştir.

Tablo 17. E-Öğrenmede akademisyenleri en çok yoran zorluklar

	n
1. Teknik, donanımsal problemler	30
2. Öğrencilerle iletişim problemleri	11
3. Disiplin ve devamlılık problemleri	4
4. Adaptasyon eksikliği	4
5. Uygulama ve pratik yapamama	4
6. Sınav sırasında yaşanan zorluklar	4
7. Zorluğu yok	3
8. E-öğrenme sıkıcı	1

Akademisyenlerin sorulan sorulara verdikleri önemli cevaplardan bazıları aşağıda verilmiştir.

Akademisyen 1: ‘E-öğrenme ile doktor yetiştirilemez. Pandemi şartları elverene kadar öğrenime ara verilmelidir.’

Akademisyen 2: ‘E-öğrenmede öğrencinin dersi anlayıp anlamadığını bilemiyoruz.’

4.2.7. Akademisyenlerin E-Öğrenmeye Hazır Bulunuşluk Ölçeği

Tablo 18’de akademisyenlerin e-öğrenmeye hazır bulunuşluk ölçeği alt maddeleri, Ortalama toplam puanları, minimum maksimum değerleri gösterilmiştir.

Tablo 18. Akademisyenlerin e-öğrenmeye hazır bulunuşluk ölçeği

	Madde sayısı	Ort±SD	Min –maks	Cronbach α
Bilgisayar öz-yeterliği	5 (1-5)	28,53±4,32	14-35	0,869
E-öğrenmede Kendine Güven	10 (6-15)	39,29±11,78	16-60	0,920
E-öğrenmeye Yönelik Tutum	16 (16-31)	51,88±16,39	16-80	0,912
E-öğrenmeye Yönelik Eğitim İhtiyacı	4 (32-35)	18,04±4,98	7-27	0,864
E-Öğrenmeye Hazır Bulunuşluk Toplam	35	137,75±24,63	95-187	0,898

4.2.8. Sosyodemografik Verilere Göre Akademisyenlerin E-öğrenmeye Yönelik Hazır Bulunuşluk Düzeyi Puanları

Temel bilimlerde görev yapan katılımcıların e-öğrenmede kendine güven puanları ($45,79 \pm 12,69$) dahili bilimlerde görev yapan katılımcıların puanlarından ($38,83 \pm 9,65$) yüksekti (**$p=0,029$**).

E-öğrenmeden çok memnun akademisyenlerin e-öğrenmeye yönelik tutum puanları ($64,87 \pm 12,53$) orta derecede memnun ($47,32 \pm 14,85$) ve az memnun olanların puanından ($45,14 \pm 15,16$) yüksek bulundu (**sırasıyla $p=0,002$; $p=0,002$**).

E-öğrenmeden çok memnun olan akademisyenlerin e-öğrenmeye hazır bulunuşluk toplam puanları ($156,53 \pm 17,43$), orta derece memnun ($130,57 \pm 26,98$) ve az memnun olanların puanlarından ($129,50 \pm 20,82$) yüksekti (**sırasıyla $p=0,002$; $p=0,007$**).

Tablo 19. ve tablo 20’de sosyodemografik verilerin akademisyenlerin e-öğrenmeye hazır bulunuşluk düzeyi ölçeği alt gruplarına göre puanları gösterilmiştir.

Tablo 19. Sosyodemografik verilerin akademisyenlerin e-öğrenmeye hazır bulunuşluk düzeyi ölçeği alt gruplarına göre puanları-1

	Bilgisayar öz-yeterliği	E-Öğrenmede Kendine Güven	E-Öğrenmeye Yönelik Tutum	E-Öğrenmeye Yönelik Eğitim İhtiyacı	E-Öğrenmeye Hazır Bulunuşluk toplam
	Ort±SD	Ort±SD	Ort±SD	Ort±SD	Ort±SD
Cinsiyet					
Erkek	28,86±4,51	38,93±11,95	51,18±17,38	17,93±5,71	136,89±27,40
Kadın	28,13±4,13	39,74±11,82	52,74±15,44	18,17±4,04	138,78±21,33
p*	0,552	0,810	0,736	0,859	0,783
Unvan					
Profesör	27,27±5,28	37,27±14,13	51,13±14,74	16,87±5,11	132,53±26,29
Doçent	28,89±4,15	39,89±10,77	50,72±17,10	17,89±5,96	137,39±23,29
Dr.Öğr.Üyesi	29,22±3,55	40,39±11,06	53,67±17,71	19,17±3,17	142,44±24,63
p*	0,401	0,732	0,851	0,422	0,523
Bölüm					
Temel bilimler ^a	28,93±4,44	45,79±12,69	55,79±14,33	17,79±4,00	148,29±21,54
Dahili bilimler ^b	28,16±4,39	35,88±11,06	52,04±15,67	18,44±4,90	134,52±24,50
Cerrahi bilimler ^c	28,13±4,34	38,83±9,65	47,00±19,95	17,50±6,38	132,17±26,46
p**	0,840	0,038 0,029^{ab}	0,403	0,850	0,166

*Bağımsız örneklemde t testi **One Way Anova testi; posthoc tukey

Tablo 20. Sosyodemografik verilerin akademisyenlerin e-öğrenmeye hazır bulunuşluk düzeyi ölçeği alt gruplarına göre puanları-2

	Bilgisayar öz-yeterliği	E-öğrenmede Kendine Güven	E-öğrenmeye Yönelik Tutum	E-öğrenmeye Yönelik Eğitim İhtiyacı	E-Öğrenmeye Hazır Bulunuşluk toplam
	Ort±SD	Ort±SD	Ort±SD	Ort±SD	Ort±SD
En çok kullanılan cihaz					
Bilgisayar	29,34±4,35	40,34±12,16	52,48±16,63	17,59±5,18	139,76±24,75
Akıllı telefon	27,45±4,13	37,91±11,39	51,09±16,43	18,64±4,75	135,09±24,78
p*	0,123	0,470	0,767	0,462	0,508
İnternet erişim yeri					
Ev	28,90±2,72	39,90±11,57	48,30±14,91	19,10±5,08	136,20±19,07
Hastane	29,04±4,44	39,21±12,39	53,79±16,23	18,08±4,60	140,13±26,39
Mobil	27,59±4,93	39,29±11,71	51,29±17,95	17,35±5,60	135,29±25,95
p*	0,554	0,984	0,671	0,687	0,812
Memnuniyet derecesi					
Az memnun ^d	28,71±5,63	38,57±13,97	45,14±15,16	18,14±6,03	130,57±26,98
Orta memnun ^e	27,27±3,96	36,18±10,55	47,32±14,85	18,73±3,79	129,50±20,82
Çok memnun ^f	30,20±2,85	44,53±10,11	64,87±12,53	16,93±5,58	156,53±17,43
p**	0,127	0,101	0,001 0,002^{df} 0,002^{ef}	0,568	0,001 0,007^{df} 0,002^{ef}

*Bağımsız örneklemde t testi **One Way Anova testi; posthoc tukey

4.2.9. E-öğrenmeye Yönelik Tutum Ölçeği

Tablo 21’de akademisyenlerin e-öğrenmeye yönelik tutum ölçeği alt maddeleri, ortalama toplam puanları, minimum maksimum değerleri gösterilmiştir.

Tablo 21. E-Öğrenmeye yönelik tutum ölçeği

	Madde sayısı	Ort±SD	Min -max	Cronbach α
Teknoloji kullanma eğilimi	6	17,25±2,54	12-23	0,581
Memnuniyet	5	13,27±2,13	9-18	0,454
Motivasyon	6	14,43±2,61	9-21	0,656
Kullanışlılık	6	15,63±2,20	12-20	0,486
Toplam	23	60,59±6,60	48-75	0,752

4.2.10. Sosyodemografik Verilere Göre Akademisyenlerin E-öğrenmeye Yönelik Tutum Puanları

İnternet erişim yeri olarak en çok evi, hastaneyi ve mobili kullanan akademisyenlerin memnuniyet puanları sırasıyla 11,60±2,01, 13,79±1,84 ve 13,53±2,21’dir. Puanlar karşılaştırıldığında internet erişim yeri olarak en çok evi kullananlar ile hastaneyi kullananların memnuniyet puanları arasında istatistiksel olarak anlamlı fark saptandı (**p=0,015**). Ayrıca internet erişim yeri olarak en çok mobili kullananların memnuniyet puanı evi kullananlardan yüksekti (**p=0,050**).

Akademisyenlerin e-öğrenmede memnuniyet derecesine göre az memnun olanların motivasyon puanları (13,29±2,70) çok memnun olan katılımcıların puanlarından (16,00±2,48) düşük bulundu (**p=0,012**).

E-öğrenmede az memnun olan akademisyenlerin kullanışlılık puanları (16,50±2,31) ve orta derecede memnun olan akademisyenlerin kullanışlılık puanlarından (14,73±2,07) yüksekti (**p=0,043**). E-öğrenmede memnuniyet derecesine göre orta derecede memnun olanların e-öğrenmeye yönelik tutum toplam puanları (58,32±6,16), çok memnun olanların e-öğrenmeye yönelik tutum toplam puanlarından (64,73±6,67) düşük bulundu (**p=0,008**).

Tablo 22 ve Tablo 23’te sosyodemografik verilerin akademisyenlerin e-öğrenmeye yönelik tutum ölçeği alt gruplarına göre puan dağılımı gösterilmektedir.

Tablo 22. Sosyodemografik verilerin akademisyenlerin e-öğrenmeye yönelik tutum ölçeği alt gruplarına göre puanları-1

	Teknoloji kullanma eğilimi	Memnuniyet	Motivasyon	Kullanışlılık	Toplam
	Ort±SD	Ort±SD	Ort±SD	Ort±SD	Ort±SD
Cinsiyet					
Erkek	17,46±2,68	13,18±2,34	13,96±2,78	15,07±2,17	59,68±7,12
Kadın	17,00±2,39	13,39±1,90	15,00±2,33	16,30±2,07	61,70±5,87
p*	0,522	0,727	0,162	0,045	0,282
Akademik unvan					
Profesör	16,80±2,45	13,47±2,03	14,87±2,90	15,27±2,01	60,40±6,99
Doçent	17,67±2,49	13,17±2,12	14,06±2,33	15,83±2,52	60,72±6,59
Dr.Öğr.Üyesi	17,22±2,73	13,22±2,34	14,44±2,72	15,72±2,08	60,61±6,66
p**	0,630	0,918	0,684	0,750	0,991
Bölüm					
Temel bilimler	17,93±2,81	13,43±2,02	14,93±2,33	16,36±1,86	62,64±7,07
Dahili bilimler	16,52±2,29	12,72±2,26	14,24±2,50	15,36±2,28	58,84±5,39
Cerrahi bilimler	18,00±2,48	14,25±1,71	14,25±3,25	15,33±2,34	61,83±7,83
p**	0,129	0,118	0,714	0,353	0,172

Tablo 23. Sosyodemografik verilerin akademisyenlerin e-öğrenmeye yönelik tutum ölçeği alt gruplarına göre puanları-2

	Teknoloji kullanma eğilimi	Memnuniyet	Motivasyon	Kullanışlılık	Toplam
	Ort±SD	Ort±SD	Ort±SD	Ort±SD	Ort±SD
İnternet erişiminde en çok kullanılan cihaz					
Bilgisayar	17,48±2,40	13,17±2,10	14,52±2,66	15,79±2,22	60,97±6,39
Akıllı telefon	16,95±2,75	13,41±2,21	14,32±2,60	15,41±2,19	60,09±6,98
p*	0,468	0,699	0,791	0,542	0,644
İnternet erişim yeri					
Ev ^a	17,20±2,61	11,60±2,01	13,20±2,39	16,70±2,58	58,70±4,02
Hastane ^b	16,79±2,35	13,79±1,84	14,75±2,75	15,58±1,97	60,92±6,85
Mobil ^c	17,94±2,74	13,53±2,21	14,71±2,46	15,06±2,16	61,24±7,52
p**	0,369	0,017 0,015^{ab} 0,050^{ac}	0,256	0,173	0,604
E-öğrenmede memnuniyet derecesi					
Az memnun ^d	17,71±2,23	12,21±2,11	13,29±2,70	16,50±2,31	59,71±5,39
Orta derece memnun ^e	16,41±1,94	13,09±1,92	14,09±2,22	14,73±2,07	58,32±6,16
Çok memnun ^f	18,07±3,28	14,53±1,92	16,00±2,48	16,13±1,88	64,73±6,67
p**	0,109	0,009 0,008^{df}	0,012 0,012^{df}	0,032 0,043^{de}	0,010 0,008^{ef}

*Bağımsız örneklemde t testi **One Way Anova testi; posthoc tukey

4.3. Akademisyenlerin ve Öğrencilerin E-öğrenmeye Hazır Bulunuşluk Düzeyi Karşılaştırılması

4.3.1. Öğrencilerin ve Akademisyenlerin Çevrimiçi Eğitim Tercihlerinin Karşılaştırılması

Öğrenci ve akademisyen olmak ile daha önce çevrimiçi eğitim alma durumu arasında istatistiksel olarak anlamlı ilişki vardı ($p=0,047$). Öğrencilerin %51,2'si daha önce çevrimiçi eğitim almışken, akademisyenlerin %66,7'si daha önce çevrimiçi eğitim almıştı.

Öğrenci ve akademisyen olmak ile COVID-19 nedeniyle çevrimiçi öğretim uygulamalarını doğru bulma durumu arasında istatistiksel olarak anlamlı ilişki vardı ($p=0,002$). Öğrencilerin %51,7'si çevrimiçi öğretim uygulamalarını doğru bulurken, akademisyenlerin %76,5'i çevrimiçi öğretim uygulamalarını doğru bulmaktaydı.

Öğrenci ve akademisyenler ile e-öğrenmeden memnuniyet düzeyi arasında istatistiksel olarak anlamlı ilişki vardı ($p=0,016$). Öğrencilerin %49,8'i e-öğrenmeden az memnun iken, akademisyenlerin %43,1'i e-öğrenmeden orta düzeyde memnundu.

Öğrencilerin ve akademisyenlerin çevrimiçi eğitim tercihlerinin karşılaştırılması Tablo 24'te gösterilmiştir.

Tablo 24. Öğrencilerin ve akademisyenlerin çevrimiçi eğitim tercihlerinin karşılaştırılması

	Öğrenci (n=207)	Akademisyen (n=51)	
	n (%)	n (%)	p*
Daha önce çevrimiçi eğitim alma durumu			
Evet	106 (51,2)	34 (66,7)	0,047
Hayır	101 (48,8)	17 (33,3)	
COVID-19 nedeniyle çevrimiçi öğretim uygulamalarını doğru bulma durumu			
Evet	107 (51,7)	39 (76,5)	
Emin değilim	71 (34,3)	5 (9,8)	0,002
Hayır	29 (14,0)	7 (13,7)	
COVID-19 tehlikesi geçtikten sonrada derslerin çevrim içi ortamlardan verilmeye devam edilmesini tercih etme durumu			
Evet	35 (16,9)	6 (11,8)	
Emin değilim	40 (19,3)	7 (13,7)	0,350
Hayır	132 (63,8)	37 (74,5)	
E-öğrenmede memnuniyet düzeyi derecesi			
Az memnun	103 (49,8)	14 (27,5)	
Orta derecede memnun	62 (30,0)	22 (43,1)	0,016
Çok memnun	42 (20,2)	15 (29,4)	
Bir sonraki akademik yıl için öğrenme yöntemlerini ilgili tercih etme durumu			
E-öğrenme	15 (7,2)	1 (2,0)	
Yüz-yüze	108 (52,2)	30 (58,8)	0,333
Hibrid	84 (40,6)	20 (39,2)	

*student t testi

4.3.2. Öğrencilerin Ve Akademisyenlerin E-öğrenmeye Yönelik Tutumlarının Karşılaştırılması

E-öğrenmeye yönelik tutum ölçeğine göre, öğrencilerin memnuniyet puan ortalaması (11,27±2,76), akademisyenlerin memnuniyet puan ortalamasından (13,27±2,13) düşük bulundu (**p<0001**). Ayrıca öğrencilerin motivasyon puanları da (12,61±3,54) akademisyenlerin motivasyon puanlarından (14,43±2,61) düşüktü (**p=0,001**).

Öğrencilerin ve akademisyenlerin e-öğrenmeye yönelik tutum puanları sırasıyla 55,60±10,15 ve 60,58±6,60'dir. İstatistiksel olarak anlamlı ilişki tespit edildi (**p=0,001**).

Öğrencilerin ve akademisyenlerin e-öğrenmeye yönelik tutumunun karşılaştırılması Tablo 25'te gösterilmiştir.

Tablo 25. E-Öğrenmeye yönelik tutum ölçeğinin öğrenci ve akademisyenlerde karşılaştırılması

	Öğrenci	Akademisyen	
	Ort±SD	Ort±SD	p*
Teknoloji kullanma eğilimi	16,77±3,29	17,25±2,54	0,335
Memnuniyet	11,27±2,76	13,27±2,13	<0001
Motivasyon	12,61±3,54	14,43±2,61	0,001
Kullanışlılık	14,93±3,14	15,62±2,19	0,138
Toplam	55,60±10,15	60,58±6,60	0,001

*Bağımsız örnekleme t testi

4.3.3. Katılımcıların E-öğrenmeye Hazır Bulunuşluk Düzeylerine Göre Karşılaştırılması

E-öğrenmeye hazır bulunuşluk toplam puanı medyan değeri kesme noktası alınarak öğrenciler için 167 (medyan), akademik personel için 137 (medyan) puandan ikiye bölündü. Kesme noktasından düşük puan alanlar e-öğrenmeye hazır değil, yüksek puan alanlar e-öğrenmeye hazır olarak değerlendirildi.

Öğrenci ve akademisyen olma durumu ile e-öğrenmeye hazır olma arasında anlamlı bir fark bulunmadı (p=0,977).

E-öğrenmeye hazır olmayanların %56,1'inin ve e-öğrenmeye hazır olanların ise %34,1'inin e-öğrenmeden az memnun oldukları saptandı. Aralarındaki bu fark istatistiksel olarak anlamlıydı (**p<0,001**).

E-öğrenmeye hazır olma durumu ile bir sonraki yıl çevrimiçi derslerin devam etmesini isteme arasında istatistiksel olarak anlamlı fark vardı (**p=0,037**). E-öğrenmeye hazır olanların %72,7'si, e-öğrenmeye hazır olmayanların ise %58,7'si bir sonraki akademik yılda çevrimiçi derslerin devam etmesini istemiyordu.

E-öğrenmeye hazır olma durumu ile bir sonraki yıl için eğitim yöntemi tercihi arasında istatistiksel olarak anlamlı fark bulundu (**p=0,006**). E-öğrenmeye hazır olanlar hibrid eğitimi (%47,6) tercih ederken, e-öğrenmeye hazır olmayanlar yüz yüze eğitimi (%62,9) tercih ediyordu.

Katılımcıların e-öğrenmeye hazır bulunuşluk düzeylerine göre karşılaştırılması Tablo 22'de gösterilmiştir.

Tablo 26. Katılımcıların e-öğrenmeye hazır bulunuşluk düzeylerine göre karşılaştırılması

	E-öğrenmeye hazır olmayanlar (n=132)	E-öğrenmeye hazır olanlar (n=126)	
	n (%)	n (%)	p*
Grup			
Öğrenci	106 (80,3)	101(80,2)	0,977
Akademisyen	26 (19,7)	25 (19,8)	
Cinsiyet			
Erkek	52 (39,4)	53 (42,1)	0,663
Kadın	80 (60,6)	73 (57,9)	
Memnuniyet derecesi			
Az memnun	74 (56,1)	43 (34,1)	<0,001
Orta derecede memnun	44 (33,3)	40 (31,7)	
Çok memnun	14 (10,6)	43 (34,1)	
Eğitim alma durumu			
Evet	68 (51,5)	72 (57,1)	0,364
Hayır	64 (48,5)	54 (42,9)	
Uygulamaları doğru bulma			
Evet	63 (47,7)	83 (65,9)	
Emin değilim	46 (34,8)	30 (23,8)	0,012
Hayır	23 (17,4)	13 (10,3)	
Çevrimiçi derslere devam etme isteği			
Evet	19 (14,4)	22 (17,5)	0,037
Emin değilim	17 (12,9)	30 (23,8)	
Hayır	96 (72,7)	74 (58,7)	
Eğitim tercihi			
E-öğrenme	5 (3,8)	11 (8,7)	0,006
Yüz yüze	83 (62,9)	55 (43,7)	
Hibrid	44 (33,3)	60 (47,6)	

*student t testi

5. TARTIŞMA

Öğrenme ihtiyacı insanın hayatı boyunca artarak devam eden bir süreçtir. E-öğrenme bu ihtiyacı giderebilecek, ülkemizde de her geçen gün kullanımı artan eğitim modellerinden biridir (7). COVID-19 pandemi sürecinde ülkemizde üniversitelerde zorunlu olarak uzaktan eğitim uygulamasına geçildi (34). NEÜ Meram Tıp Fakültesi'nde de bu süreçte asenkron e-öğrenme yöntemi uygulandı. Uzaktan eğitim sürecinde istenilen öğrenme ortamının oluşturulmasında, öğrenmenin etkin bir şekilde gerçekleştirilmesinde e-öğrenmeye hazır olmak önemlidir. Literatüre bakıldığında yapılan çalışmaların sadece belirli gruplar üzerinde yapıldığı hem öğrencilerin hem de akademisyenlerin e-öğrenmeye hazır bulunuşluk düzeyleri ve tutumlarını belirleyen yeterli sayıda çalışma olmadığı görülmüştür.

COVID-19 öncesi tıp fakültelerinde e-öğrenme ile ilgili çalışma sayısı yeterli değildi. COVID-19 sürecinde ise uzaktan eğitimlerle ilgili çalışma sayısı hızla artmaktayken e-öğrenmeye hazır bulunuşluk ile ilgili çalışmalar yetersizdi. Sunulan çalışma ile aynı fakültede bulunan hem öğrencilerin hem de akademisyenlerin e-öğrenmeye hazır bulunuşluk düzeylerini ve e-öğrenmeye yönelik tutumlarını tespit etmenin, aniden gelişen duruma karşı uyumlarını görmenin ve yaşadıkları sorunları belirlemenin eğitim ortamına katkı sunacağı kanaatindeyiz. Ayrıca literatürdeki çalışmalarda öğrencilere ve akademisyenlere bir sonraki yıl hangi eğitim modelini tercih ettikleri sorusu eksik kalmıştır. Yapılan çalışmada akademisyenlere ve öğrencilere bir sonraki yılda eğitim tercihlerinin sorulması çalışmanın güçlü yanı olarak düşünülmektedir.

E-öğrenme internet ortamında verilen bir eğitim modelidir. Bu nedenle öğrenen grubunun internete hangi yollarla ve cihazlarla eriştiğini belirlemek önemlidir. Güler ve ark. (2017) çalışmasında 2010-2016 arası küresel anlamda bilgisayar, akıllı telefon ve tablet satış verileri incelenmiş, 2011 yılında yaklaşık 494 milyon adet satılan akıllı telefon sayısı 2016 yılında yaklaşık 1,5 milyar adet satılarak ciddi bir artış gösterdiği tespit edilmiştir. Masaüstü bilgisayar, dizüstü bilgisayar ve tablet satışlarında aynı yıllarda benzer bir artış söz konusu değildir. Akıllı telefonların daha pratik, daha hızlı, taşınmasının kolay olması ve istenilen her ortamda internete erişebilme imkanı sebebiyle kullanımı hızla yaygınlaşmıştır (38). Sunulan çalışmada tıp fakültesi öğrencilerinin yaklaşık dörtte üçünün internet erişiminde akıllı telefon kullandıkları tespit edildi. Ancak internet erişiminde bilgisayarı öncelikle tercih eden öğrencilerin e-öğrenme motivasyon puanları ve tutum toplam puanları, akıllı telefonu

öncelikle tercih edenlerin puanlarından daha yüksek bulundu. Akıllı telefonlarda çağrı, kısa mesaj, sosyal medya bildirimleri gibi dikkat dağıtıcı faktörlerin olması bazı öğrencilerde e-öğrenme sırasında motivasyonu olumsuz etkilemiş olabilir.

E-öğrenmeye hazır bulunuşluk düzeyi incelenirken öğrencilerin ve akademisyenlerin internete erişim amaçlarını belirlemek araştırma açısından önemlidir. Sunulan çalışmada NEÜ Meram Tıp Fakültesi öğrencileri interneti genellikle sosyal ağlarda gezinmek ve arama motorları aracı ile bilgi edinmek amacıyla kullanmaktaydı. Pala (2018) yaptığı çalışmada öğrencilerin interneti en çok sosyal ağlarda vakit geçirmek için kullandıklarını belirtmiştir (15). Çalışmalarda paralel sonuçlar çıkması son yıllarda gençler arasında artan sosyal medya kullanımının artışı düşündürülebilir.

Akademisyenler ise interneti genellikle e-postalarını kontrol etmek, arama motorları aracı ile bilgi edinmek, bilimsel çalışmalar yapmak ve ders içeriği hazırlamak için kullanmaktaydı. Akademisyenler bilimsel çalışmalar yapmak için en çok Pubmed, Google ve Web of Science'ı tercih ettiklerini belirtmişlerdi. Coşkun Ö. (2018) Gazi Üniversitesi Tıp Fakültesi'nde yaptığı çalışmada da öğretim üyelerinin bilimsel çalışmalarında en çok Pubmed, Google ve Web of Science'ı kullandıklarını tespit etmiştir (5). İki köklü tıp fakültesi akademisyenlerinin bilimsel çalışmalarında en çok başvurdukları kaynakların aynı olması ilgili araştırma sitelerinin tıp alanında en ulaşılabilir kaynaklar olduğunu düşündürmektedir.

Son yıllarda revaçta olan hibrid (harmanlanmış) eğitim yöntemi yüz yüze eğitim ile e-öğrenmenin beraber kullanıldığı üzerinde durulması gereken bir eğitim yöntemidir. Korucu ve Kabak (2020) Türkiye'de harmanlanmış öğrenme metodunun etkileri ile ilgili 2015- 2020 yılları arasında gerçekleşmiş 30 akademik çalışmayı içeren bir meta analiz çalışması yapmışlardır. Süre, maliyet, teknik sorunlar ve fiziksel altyapı eksikliği gibi çeşitli sorunlar gözlemlenmesine rağmen hibrid uygulamalarda birçok çalışmada, tutum ve başarı açısından olumlu sonuçlar ortaya çıktığını tespit etmişlerdir (39). Sunulan çalışmada NEÜ Meram Tıp Fakültesi öğrencilerine ve akademisyenlerine bir sonraki eğitim-öğretim yılı için eğitim modeli tercihleri soruldu. Öğrencilerin % 40,6'sı akademisyenlerin %39,2'si hibrid öğrenme modelini tercih etmişlerdi. Hibrid öğrenme modelinin yüksek oranlarda tercih ediliyor olması, önümüzdeki yıllarda daha sık kullanılmaya başlanacağını göstergesi olabilir.

Katılımcıların (öğrenci ve akademisyen) bir sonraki eğitim yılında tercih ettikleri öğretim yöntemi ile e-öğrenmeye hazır olma durumu arasında da anlamlı ilişki bulundu. E-öğrenmeye hazır olanlar hibrid eğitimi tercih ederken, e-öğrenmeye hazır olmayanlar yüz yüze eğitimi tercih ediyordu. Hem öğrencilerin hem de akademisyenlerin bir sonraki eğitim yılı için en fazla tercih ettikleri eğitim modelinin yüz yüze eğitim olduğunu görmekteyiz. Ancak e-öğrenmeye hazır bulunuşluk düzeyleri arttıkça hibrid eğitim modeline olan ilginin de artacağını düşünmekteyiz. Sadece e-öğrenmenin kullanıldığı model ise hem öğrenciler tarafından hem de akademisyenler tarafından en az tercih edilen eğitim modeli olarak göze çarpmaktadır. Yurtsever ve ark. (2021) yaptığı çalışmada teknolojinin tek başına okulda olma deneyimini tam karşılayamadığını, sosyal bir çevrede oyun, spor ve ders dışı etkinliklerle gerçekleşecek öğrenmenin elzem olduğunu, insanın sosyal varlıklar olmasından ötürü fiziksel bir ortama ihtiyaç duyduğunu savunmuştur. Ancak çevrimiçi eğitiminde avantajlarından dolayı göz ardı edilmemesi gerektiğini, gelecekte iyi planlanmış hibrid bir eğitim sistemine geçilebileceğini savunmuşlardır (40).

Palloff ve Pratt (2007) bir uzaktan eğitim programının açılma sürecinde iyi bir planlama ve düşünme sürecinin sağlanabilmesi için açılacak programın gereklilikleri ile beraber yaşanabilecek olası problemlerin de bilinerek gerekli tedbirlerin alınmasına vurgu yapmıştır (41). NEÜ Meram Tıp Fakültesi öğrencileri e-öğrenmede en çok zorlandıkları konuları teknik donanımsal problemler, akademisyenler ile iletişim eksikliği, pratik ders eksikliği ve motivasyon kaybı olarak belirtmişlerdi. Bilgiç (2015) ve arkadaşları web tabanlı uzaktan eğitim programlarında sorunlar isimli çalışmasında e-öğrenmede yüz yüze etkileşimin eksikliğinin giderilmesi öğrencilerin daha motive, sistemden kopmayacakları ve gerekli destekleri hızlı ve yeterli şekilde alacakları bir öğretim tasarımının planlanması gerektiğine vurgu yapmıştır (42). İletişimin hızla geliştiği içinde bulunduğumuz teknoloji çağında hala e-öğrenme programlarında en büyük sorunlardan birinin öğrenci-öğrenci arası ve öğrenci-akademisyen arası iletişim eksikliği problemi. Meram Tıp Fakültesi'nde de COVID-19 pandemisi sebebi ile e-öğrenme programına zorunlu olarak iyi bir planlama ve düşünme süreci geçirilmeden hızla geçiş yapılmış olması, olası iletişim problemlerinin önüne geçilememesine neden olmuş olabilir.

Yurdugül ve arkadaşları (2017) eğitim fakültesi lisans birinci sınıf ve dördüncü sınıf öğrencilerinin e-öğrenmeye hazır bulunuşluk düzeylerini inceledikleri çalışmalarında

dördüncü sınıf öğrencilerinin birinci sınıf öğrencilerine kıyasla e-öğrenmeye hazır bulunuşluğun bütün bileşenleri (bilgisayar öz-yeterliliği, internet öz-yeterliliği, çevrimiçi iletişim öz yeterliliği, kendi kendine öğrenme, öğrenen kontrolü, e-öğrenmeye yönelik motivasyon) açısından e-öğrenmeye daha hazır olduklarını tespit etmişlerdir. Bu durum birinci sınıftan mezun aşamasına gelene kadar geçen süredeki öğrenme yaşantılarına bağlı olabileceğini savunmaktadırlar (7). Sunulan çalışmada NEÜ Meram Tıp Fakültesi'ndeki tüm sınıflar arasında e-öğrenmeye hazır bulunuşluğun bileşenleri açısından anlamlı bir fark tespit edilmedi. Bununla birlikte birinci sınıftaki öğrencilerin teknoloji kullanma eğilimleri, ikinci sınıf öğrencilerinin teknoloji kullanma eğilimlerinden düşük bulundu. Benzer şekilde Haznedar ö. ve arkadaşlarının (2012) yaptığı çalışmaya göre de üniversite öğrencilerinin sınıf düzeyi arttıkça teknoloji kullanma becerileri ve eğilimleri de artmaktadır (31).

Sunulan çalışmada akademisyenlerin e-öğrenmeye yönelik olumlu tutumları öğrencilerin e-öğrenmeye yönelik tutumlarından yüksek bulundu. Tıp fakültesi öğrencilerinin e öğrenmeden memnuniyet düzeyleri ve motivasyonlarının, akademisyenlerin e öğrenmeden memnuniyet düzeyleri ve motivasyonlarından daha düşük olduğu saptandı. Tarım ve arkadaşlarının (2021) öğretmenlerin ve üniversite öğrencilerinin e-öğrenmeye yönelik tutumlarını incelediği çalışmada, öğretmenlerin e-öğrenmeye yönelik tutumlarının, üniversite öğrencilerinden daha olumlu olduğunu bulmuşlardır (43). Bahadır (2021) eğitim fakültesi öğrencilerine yaptığı çalışmada öğrencilerin e-öğrenmeye yönelik tutumlarının olumlu olmadığını belirtmiştir. Ayrıca ölçeğin alt grupları açısından bakıldığında teknoloji kullanma eğilimlerini yüksek, memnuniyet, motivasyon ve kullanışlılık düzeylerini düşük tespit etmiştir (44). Konuyla ilgili literatür incelemesi yapıldığında genel olarak öğretenler grubunun öğrenenler grubuna göre e-öğrenmeye yönelik tutum puanlarının daha yüksek olduğunu gösteren çalışmalar bulunmaktadır (44, 45). Sunulan çalışmada öğrencilerin yaklaşık yarısı (%51,2), akademisyenlerin yarıdan fazlası (%66,7) daha önce çevrimiçi eğitim almıştı. Akademisyenlerin e-öğrenmeye yönelik tutumlarının öğrencilerden daha olumlu oluşmasında öğrencilerin e-öğrenme konusunda bilgi ve tecrübe eksikliğinin önemi vardır. Ayrıca bu durum ders anlatma işinin ders dinleme işine göre daha fazla hazırlık, çalışma ve motivasyon gerektirmesi sebebiyle öğreten grubunun e-öğrenmeye daha hızlı adapte olmasına da bağlanabilir.

Bu çalışmada erkek ve kadın akademisyenlerin e-öğrenmeye hazır bulunuşluk düzeyinin benzer olduğu saptandı. Adıyaman A. (2020) öğretim elemanlarının e-öğrenmeye hazır bulunuşluklarını incelediği bir çalışmada, erkek öğretim elemanlarının e-öğrenmeye hazır bulunuşluk düzeyi, BİT kullanım öz yeterliği ve e-öğrenmede kendine güven alt boyut ortalamaları kadın öğretim elemanlarına göre daha yüksek bulmuşlardır (46). Gazi Üniversitesi Tıp Fakültesi'nde yapılan benzer bir çalışmada ise sadece e-öğrenmede kendine güven alt boyutunda erkeklerin kadınlara göre anlamlı biçimde daha fazla kendilerine güvendiklerini tespit etmişlerdir (5).

Sunulan çalışmada NEÜ Meram Tıp Fakültesi'nde görev yapmakta olan akademisyenlerin unvanları profesör, doçent ve doktor öğretim üyesi olmak üzere üç grupta toplanmaktadır. Akademisyenlerin unvanlarına göre e-öğrenmeye hazır bulunuşluk düzeylerinin değişmediği saptandı. Soydal İ. ve ark. (2012) Hacettepe Üniversitesi Edebiyat Fakültesi'nde e-öğrenmeye hazır bulunuşlukla ilgili yaptığı çalışmada, doçentlerin diğer akademik personelden daha hazır olduğunu, araştırma görevlilerinin ise üniversitenin e-öğrenme yeterliliğine ve e-öğrenme ortamlarına yeterince aşina olmadıklarını tespit etmişlerdir (47). Literatürde tıp fakültelerindeki akademisyenlerin unvanlarına göre e-öğrenmeye hazır bulunuşluk düzeylerinin karşılaştırılmasına dair yeterince çalışma bulunmamaktadır. Bu konuda çalışmaların artırılması ve çeşitlendirilmesi gerekmektedir.

Akademisyenlere de öğrencilere olduğu gibi uzaktan eğitim sırasında en çok zorlandıkları durumlar açık uçlu olarak soruldu. Teknik donanımsal problemler, öğrencilerle olan iletişim problemleri, disiplin ve devamlılık problemleri ve adaptasyon eksikliği en çok yazılan cevaplardı. Çardak ve arkadaşlarının (2022) öğretim elemanlarının uzaktan eğitim sırasında karşılaştıkları sorunlar ile ilgili araştırmasında; akademisyen teknolojik hazır bulunuşluğundaki yetersizlikler, bağlantı sorunları (internetteki yavaşlık, kopma vb.) teknolojiye erişememe gibi teknolojik alt yapı ve yeterliğe dair problemler başı çekmektedir. Yazarlar sınırlı etkileşim ve kapalı öğrenci kameraları gibi iletişime bağlı sorunlar sık verilen cevaplardandı. Ayrıca motivasyon eksikliği ve öğrencinin ders takibinin izlenememesi de akademisyenlerin en çok zorlandığı konular olarak göze çarpmaktadır demektirler (48). Literatür tarandığında akademisyenlerin web tabanlı eğitimlerde karşılaştıkları sorunlar paralellik göstermektedir. Bu sonuçlar tespit edilen ortak sorunları çözmek için spesifik önlemler alınması gerektiğini düşündürmektedir.

Sunulan çalışmada öğrenci ve akademisyenlerin e-öğrenmeden memnuniyet düzeyleri arasında anlamlı fark saptandı. Öğrencilerin büyük kısmının e-öğrenme uygulamalarından az memnun oldukları, akademisyenlerin ise orta derecede memnun oldukları tespit edildi. Tüm katılımcılar (öğrenci ve akademisyen) arasında e-öğrenmeye hazır olmayanların yaklaşık yarısından fazlasının (%56,1) e öğrenmeden az memnun olduğu bulundu. E-öğrenmede memnuniyet düzeyi arttıkça e-öğrenmeye hazır bulunuşluk düzeyinin de arttığı bilinmektedir. Hem öğrencilerin hem de akademisyenlerin memnuniyet düzeylerini artırmak için bu konudaki sorunların daha ayrıntılı şekilde tespit edilip gerekli önlemleri almak gerekmektedir. Akademisyenlerin memnuniyet düzeylerinin öğrencilere kıyasla daha yüksek olmasının sebebini çevrimiçi eğitim konusunda daha tecrübeli olmalarından kaynaklı olabileceğini düşünülebilir. Zira sunulan çalışmada akademisyenlerin çoğunluğunun daha önce çevrimiçi eğitim aldığı tespit edildi. E-öğrenmeyi daha kullanılabilir hale getirilmesine ve başarı etkinliğinin artırılmasına yönelik çalışmalar hükümet, ilgili bakanlıklar ve üniversiteler tarafından yapılmalıdır.

Sunulan çalışma pandeminin ülkemizde yoğun yaşandığı döneme denk geldi. Fakültemizde görev yapmakta olan akademisyenlerin yoğun çalışma şartları nedeni ile tamamına ulaşılamamış olunması çalışmanın kısıtlılığıdır.

6. SONUÇLAR

NEÜ Meram Tıp Fakültesi öğrencilerinin ve akademisyenlerinin e-öğrenmeye hazır bulunuşluk düzeylerinin ve e-öğrenmeye yönelik tutumlarının değerlendirildiği çalışmada;

- Çalışmaya katılan öğrencilerin; %18,4'i (n=38) birinci sınıf, %13,5'i (n=28) ikinci sınıf, %15,0'ı (n=31) üçüncü sınıf, %18,4'ü (n=38) dördüncü sınıf, %16,4 (n=34) beşinci sınıf ve %18,4'ü altıncı sınıfta okumaktaydı. Toplam 207 öğrencinin verileri analiz edildi.
- Öğrencilerin %62,8'i (n=130) kadındı ve %85'inin (n=176) kişisel bilgisayar (masaüstü, dizüstü vb.) mevcuttu.
- Öğrenciler interneti genellikle sosyal ağlarda gezinmek %62,3 (n=129) ve arama motorları aracı ile bilgi edinmek %59,9 (n=124) için kullanmaktaydı.
- Öğrencilerin %52,2'si (n=108) bir sonraki akademik yıl için yüz yüze eğitimi tercih ederken, %40,6'sı (n=84) hibrid eğitim modelini tercih etmişti.
- Teknik ve donanımsal problemler, hocalarla ve diğer öğrencilerle olan iletişim eksikliği öğrencilerin e-öğrenme uygulaması sırasında en çok karşılaştığı zorluklardı.
- E-Öğrenmede memnuniyet derecesine göre az memnun olanların e-öğrenmeye hazır bulunuşluk toplam puanları, orta derecede memnun olanların puanlarından ve çok memnun olanların puanlarından düşük olarak saptandı.
- İnternet erişiminde bilgisayar öncelikle tercih eden öğrencilerin e-öğrenmeye yönelik tutum toplam puanları akıllı telefonu öncelikle tercih edenlerin e-öğrenmeye yönelik tutum toplam puanlarından yüksekti.
- Öğrencilerin e-öğrenmede memnuniyet derecesine göre az memnun olanların e-öğrenmeye yönelik tutumunun toplam puanları, orta derecede memnun olanların puanlarından ve çok memnun olanların puanlarından düşük bulundu.
- Akademisyenlerin %29,4'ü (n=15) profesör, %35,3'ü (n=18) doçent, %35,3'ü (n=18) doktor öğretim üyesiydi. Akademisyenlerin %54,9'u (n=28) erkekti.

- Temel bilimlerde görev yapan katılımcıların e-öğrenmede kendine güven puanları dahili bilimlerde görev yapan katılımcıların puanlarından yüksek bulundu.
- Akademisyenlerin e-öğrenmede memnuniyet derecesine göre orta derecede memnun olanların e-öğrenmeye yönelik tutum toplam puanları, çok memnun olanların e-öğrenmeye yönelik tutum toplam puanlarından düşük bulundu.
- COVID-19 pandemisi sebebiyle öğrencilerin %51,7'si çevrimiçi öğretim uygulamalarını doğru bulurken, akademisyenlerin %76,5'i çevrimiçi öğretim uygulamalarını doğru bulmaktaydı.
- Öğrencilerin e-öğrenmeye yönelik tutum puanları akademisyenlerin e-öğrenmeye yönelik tutum toplam puanlarından düşük bulundu.

7. ÖNERİLER

E-öğrenme son yıllarda gerek tercih olarak gerekse zorunlu olarak kullanımı yaygınlaşan bir öğrenme modelidir. Ülkemizde birçok eğitim kurumunda hem öğretmenler grubu hem de öğrenenler grubu yıllardır alışkın oldukları geleneksel eğitim (yüz yüze) modelinden e-öğrenmeye ya da hibrid eğitim modeline geçiş yaparken bir takım sorunlarla karşılaşmışlardır. Bu karşılaşılan sorunlar nedeni ile eğitimin kalitesinde düşme yaşanacağından endişe edilmektedir.

Eğitimin kalitesinde düşmeyi engellemek ve e-öğrenmenin avantajlarından faydalanmak için hem öğretmenlerin hem de öğrenenlerin e-öğrenmeye hazır bulunuşluk düzeylerini yükseltmek gerekmektedir.

E-öğrenme konusunda eğitime başlamadan önce hem öğrencilere hem akademisyenlere hem de bu konuda onlara destek olan yöneticilere ve teknik destek elemanlarına eğitimler verilmelidir.

E-öğrenme ile çevrimiçi eğitim sırasında yaşanan teknik problemleri en aza indirmek için çalışmalar yapılmalı, internetin ücretli olması sebebi ile ilgili kuruluşlardan maddi destek sağlanabilmelidir. İletişimle ilgili problemleri çözmek adına e-öğrenme sırasında kullanılabilir iletişim programları geliştirilebilir.

Öğrencilerin ve akademisyenlerin e-öğrenme modelini ve hibrid öğrenme modelini geleneksel eğitime göre daha az tercih etmelerinin sebepleri ile ilgili daha fazla araştırma yapılmalıdır.

E-öğrenmeden memnuniyet düzeyinin artması ile hazır bulunuşluk düzeyinin artacağı tespit edilmiştir. E-öğrenmeden duyulan memnuniyetsizliğin sebebi araştırılmalı, memnuniyeti artıracak somut çalışmalar yapılmalıdır.

8. KAYNAKLAR

1. Eren E. Yönetim psikolojisi. 4. Baskı, İstanbul: Beta Basım Yayım Dağıtım. 1993:193-255.
2. Moore MG, & Kearsley, G. Distance education: A systems view of online learning. (3rd ed.). Belmont, CA: Wadsworth.2011.
3. İpek İ, Sözcü ÖF, Ziatdinov R. Birleştirilmiş E-Öğrenme Tasarımı Modeli ve Hızlı Öğretim Tasarımı Stratejileri. Akademik Bilişim Konferansı, Akdeniz Üniversitesi Hukuk Fakültesi Antalya-Türkiye (<http://ab.org.tr/ab13/bildiri/>). 2013.
4. Acar S, Güneş M, Çiftçi B. Küçük ve orta ölçekli işletmelerin e-öğrenme bilişlerinin belirlenmesine ve değerlendirilmesine yönelik bir araştırma. Ejovoc (Electronic Journal of Vocational Colleges). 2014;4(3):1-16.
5. Coşkun Ö, Özeke V, Budakoğlu İİ, Serdar K. Tıp fakültesi öğretim üyelerinin e-öğrenmeye hazır bulunuşluk düzeyleri: Gazi Üniversitesi Örneği. Ankara Medical Journal. 2018;18(2):175-85.
6. Hung M-L, Chou C, Chen C-H, Own Z-Y. Learner readiness for online learning: Scale development and student perceptions. Computers & Education. 2010;55(3):1080-90.
7. Yurduğül H, Demir Ö. Öğretmen yetiştiren lisans programlarındaki öğretmen adaylarının e-öğrenmeye hazır bulunuşluklarının incelenmesi: Hacettepe üniversitesi örneği. 2017; 32(4): 896-915
8. Gülbahar Y. E-Öğrenme, Ankara: Öncü Basımevi.2009:2-35.
9. Papi C, Büyükaslan A. Développements de la formation à distance en France et en Turquie: vers quel droit à l'éducation. Information Sciences for Decision Making. 2007:18-9.
10. Biçer H. E-öğrenmeye yönelik tutum ölçeğinin türkçeye uyarlanması. Eğitim Teknolojisi Kuram ve Uygulama 2020;10(1):237-56
11. Aslan Ö. Öğrenmenin yeni yolu: E-öğrenme. Fırat Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi. 2006;16(2):121-31.
12. Rosenberg MJ, Foshay R. E-learning: Strategies for delivering knowledge in the digital age. Wiley Online Library; 2002.
13. Çakır R, Yükseltürk E. Bilgi toplumu olma yolunda öğrenen organizasyonlar, bilgi yönetimi ve e-öğrenme üzerine teorik bir çözümleme. Kastamonu Eğitim Dergisi. 2010;18(2):501-12.
14. Mishra S, editor The e-learning bandwagon: politics, policies and pedagogy. National Seminar on Choice and Use of ICTs in ODL: Impacts, Strategies and Future Prospects; 2007:1-11

15. Kenan P, Şahbaz RP. Mesleki Turizm Eğitiminde Öğrencilerin E-Öğrenmeye Hazır Bulunuşluk Düzeylerinin Belirlenmesine Yönelik Bir Araştırma (A Research on Determining the. Journal of Tourism and Gastronomy Studies. 2018;493:511.
16. Kuriplachová G, Kováčková G, Magurová D, Kendrová I. Advantages and Disadvantages of E-learning in Nursing Teaching Process. Journal of Health Systems and Policies. 2019;1(2):45-54.
17. Olpak O, Çakmak EK. E-öğrenme ortamları için sosyal bulunuşluk ölçeğinin uyarlama çalışması. Yüzüncü Yıl Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi. 2009;6(1):142-60.
18. Mutula SM, Van Brakel P. ICT skills readiness for the emerging global digital economy among small businesses in developing countries: Case study of Botswana. Library Hi Tech. 2007.
19. Al-Qahtani AA, Higgins SE. Effects of traditional, blended and e-learning on students' achievement in higher education. Journal of computer assisted learning. 2013;29(3):220-34.
20. Ertuğrul U. Harmanlanmış öğrenme ve çevrimiçi öğrenme ortamlarının akademik başarı ve doyuma etkisi. Ahi Evran Üniversitesi Kırşehir Eğitim Fakültesi Dergisi. 2007;9(2):1-15.
21. Liu Q, Peng W, Zhang F, Hu R, Li Y, Yan W. The effectiveness of blended learning in health professions: systematic review and meta-analysis. Journal of medical Internet research. 2016;18(1):e4807.
22. Wittich CM, Agrawal A, Cook DA, Halvorsen AJ, Mandrekar JN, Chaudhry S, et al. E-learning in graduate medical education: survey of residency program directors. BMC medical education. 2017;17(1):1-7.
23. Thorndike RL. Educational measurement: American Council on Education; 1971.
24. Çelen F, Çelik A, Seferoğlu S. Yükseköğretimde çevrim içi öğrenme Sistemde yaşanan sorunlar ve bu sorunları çözmeye yönelik öneriler. 2011.
25. Roper AR. How students develop online learning skills. Educause Quarterly. 2007;30(1):62.
26. Yurdugül H, Sırakaya DA. Çevrimiçi öğrenme hazır bulunuşluluk ölçeği: Geçerlik ve güvenirlik çalışması. Eğitim ve Bilim. 2013;38(169).
27. ÖZBEK R., EROĞLU M., & DONMUŞ KAYA. (2017). Öğretmen adaylarının kendi kendine öğrenmeye ilişkin hazırbulunuşluklarının incelenmesi. Uluslararası Eğitim Programları ve Öğretim Çalışmaları Dergisi, 7(13), 17-35.
28. Akbaba S. Eğitimde motivasyon. Atatürk Üniversitesi Kazım Karabekir Eğitim Fakültesi Dergisi. 2006(13):343-61.
39. Chen K-C, Jang S-J. Motivation in online learning: Testing a model of self-determination theory. Computers in Human Behavior. 2010;26(4):741-52.

30. Üstüner M. Öğretmenlik mesleğine yönelik tutum ölçeğinin geçerlik ve güvenirlik çalışması. Kuram ve Uygulamada Eğitim Yönetimi. 2006;45(45):109-27.
31. Haznedar Ö, Baran B. Eğitim fakültesi öğrencileri için e-öğrenmeye yönelik genel bir tutum ölçeği geliştirme çalışması. Eğitim Teknolojisi Kuram ve Uygulama. 2012;2(2):42-59.
32. Özer M, Suna HE. Covid-19 salgını ve eğitim. Şeker, Özer, A ve C Korkut (Der), Küresel salgının anatomisi: İnsan ve toplumun geleceği içinde. 2020:171-92.
33. Cascella M, Rajnik M, Aleem A, Dulebohn S, Di Napoli R. Features, evaluation, and treatment of coronavirus (COVID-19). StatPearls. 2021.p.24-98
34. Kirmizigül HG. COVID-19 Salgını Ve Beraberinde Getirdiği Eğitim Süreci. Avrasya Sosyal ve Ekonomi Araştırmaları Dergisi. 2020;7(5):283-9.
35. Yılmaz NA. Yükseköğretim kurumlarında covid-19 pandemisi sürecinde uygulanan uzaktan eğitim durumu hakkında öğrencilerin tutumlarının araştırılması: fizyoterapi ve rehabilitasyon bölümü örneği. Necmettin Erbakan Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi Dergisi. 2020;3(1):15-20.
36. Koçkaya PDK, Dünder D, Bayramgürler D, Utkan NZ. COVID-19 Pandemisinde Tıp Eğitimi: Kocaeli Üniversitesi Tıp Fakültesi Örneği. Tıp Eğitimi Dünyası.20(60-1):33-6.
37. Kisanga D. Determinants of teachers' attitudes towards e-learning in Tanzanian higher learning institutions. International Review of Research in Open and Distributed Learning: IRRODL. 2016;17(5):109-25.
38. Güler H, Şahinkayasi Y, Şahinkayasi H. İnternet ve mobil teknolojilerin yaygınlaşması: fırsatlar ve sınırlılıklar. Kilis 7 Aralık Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi. 2017;7(14):186-207.
39. Korucu AT, Kabak K. Türkiye'de hibrit öğrenme uygulamaları ve etkileri: Bir meta analiz çalışması. Bilgi ve İletişim Teknolojileri Dergisi. 2020;2(2):88-112.
40. Yurtsever M , Tarhan Ç , Tecim V. COVID-19 Sürecinde Eğitim: Uzaktan eğitim Yeni “Normal” mi? Yönetim Bilişim Sistemleri Dergisi 2021;7(2):56-64
41. Palloff RM, Pratt K. Building online learning communities: Effective strategies for the virtual classroom: John Wiley & Sons; 2007.
42. Bilgiç A, Tüzün H. Yükseköğretim kurumları web tabanlı uzaktan eğitim programlarında yaşanan sorunlar. Açıköğretim Uygulamaları ve Araştırmaları Dergisi. 2015;1(3):26-50.
43. Tarım K, Uyandırın A. Öğretmenlerin ve üniversite öğrencilerinin e-öğrenmeye yönelik tutumlarının bazı değişkenler açısından incelenmesi. Journal of Multidisciplinary Studies in Education. 2021;5(2):41-64.

44. Bahadır F. Eğitim fakültesi öğrencilerinin başarı yönelimleri ve e-öğrenmeye yönelik tutumları arasındaki ilişkilerin incelenmesi. *Electronic Journal of Education Sciences*.10(19):62-73.
45. Eroglu M, Ozbek R. The Investigation of the Relationship between Attitudes Towards E-Learning and Self-Directed Learning with Technology of Secondary School Students1. *International Online Journal of Educational Sciences*. 2018;10(5):297-314.
46. Adiyaman A. Öğretim elemanlarının e-öğrenmeye hazır bulunuşluklarının incelenmesi: Lisansüstü Eğitim Enstitüsü; 2020.
47. Soydal İ, Alır G, Ünal Y. Türk üniversiteleri e-öğrenmeye hazır mı? Hacettepe Üniversitesi edebiyat fakültesi örneği. 2012;133-144
48. Çardak U, Güler Ç. Uzaktan Eğitim ve Uzaktan Öğretmen Yetiştirme Bağlamında Akademisyen Uygulama, Görüş ve Önerileri. *Van Yüzüncü Yıl Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*.19(Özel Sayı):323-53.

9. EKLER

EK 1. ÖĞRENCİ ANKET FORMU

SOSYODEMOGRAFİK BİLGİ FORMU

Sevgili öğrenciler;

Aşağıda size yöneltilen sorular "Necmettin Erbakan Üniversitesi Meram Tıp Fakültesi'nin e- öğrenmeye hazır bulunuşluk düzeyi" konusunun araştırılmasını amaçlayan bir tez çalışmasına veri sağlamak amacı ile oluşturulmuştur. İsminizi yazmanıza gerek yoktur. Tüm bilgileriniz saklı tutulacaktır. Size uygun yanıtları boşlukları doldurarak ve kutucuklara çarpı (x) işareti koyarak yanıtlayınız.

Katılımınız ve desteğiniz için teşekkür ederiz.

1. Cinsiyet: ☐ Erkek ☐ Kadın

2. Yaş: (Doldurduğunuz yaşı yıl olarak belirtiniz):

3. Okuduğunuz sınıf:.....

4. Kişisel bilgisayarınız (Masaüstü, Dizüstü Vb.) var mı? ☐ Evet ☐ Hayır

5. İkamet ettiğiniz yerde (ev, yurt vs) internet bağlantısı var mı? ☐ Evet ☐ Hayır

6. İnternet erişiminde en çok kullandığınız cihaz hangisidir?

☐ Bilgisayar ☐ Tablet ☐ Akıllı Telefon

7. İnternete öncelikli erişim yeriniz hangisidir?

☐ Ev ☐ Okul ☐ İnternet Kafe ☐ Mobil ☐ Diğer.....

8. İnternet erişim amacınız ?

a. Sosyal ağlarda gezinmek ☐ Hiç ☐ Bazen ☐ Genellikle

b. E-postalarımı kontrol etmek ☐ Hiç ☐ Bazen ☐ Genellikle

c. Arama motorlarını kullanarak bir konuda bilgi edinmek ☐ Hiç ☐ Bazen ☐ Genellikle

- d. Haberleri takip etmek ☐ Hiç ☐ Bazen ☐ Genellikle
- e. Dosya indirmek (müzik, resim, film vb) ☐ Hiç ☐ Bazen ☐ Genellikle
- f. Online alışveriş yapmak ☐ Hiç ☐ Bazen ☐ Genellikle
- g. Oyun oynamak ☐ Hiç ☐ Bazen ☐ Genellikle

9. Daha önce çevrimiçi eğitim aldınız mı? ☐ Evet ☐ Hayır

10. Coronavirüs (COVID-19) nedeniyle çevrimiçi öğretim uygulamalarını doğru buluyorum.

☐ Kesinlikle evet ☐ Evet ☐ Emin değilim ☐ Hayır ☐ Kesinlikle hayır

11. Coronavirüs (COVID-19) tehlikesi geçtikten sonrada derslerin çevrim içi ortamlardan verilmeye devam edilmesini tercih ederim.

☐ Kesinlikle evet ☐ Evet ☐ Emin değilim ☐ Hayır ☐ Kesinlikle hayır

12. Sizce e-öğrenme ile yüz yüze eğitim arasındaki en önemli 3 fark nedir?

- 1.
- 2.
- 3.

13. E-öğrenme sırasında karşılaştığınız sizi en çok yoran 3 zorluk nedir?

- 1.
- 2.
- 3.

14. E-öğrenmede memnuniyet düzeyini birden ona kadar derecelendirmeniz gerekse size uygun olan düzey hangisidir? (Lütfen daire içine alınız)

1 2 3 4 5 6 7 8 9 10

15. Bir sonraki akademik yıl için öğrenme yöntemleriyle ilgili tercihiniz nedir?

☐ E-öğrenme ☐ Yüz yüze eğitim ☐ Hibrid (e-öğrenme+yüz yüze eğitim)

E-ÖĞRENMEYE YÖNELİK TUTUM ÖLÇEĞİ

		Kesinlikle Katılmıyorum	Katılmıyorum	Katılıyorum	Kesinlikle Katılıyorum
1	Bilgisayar kullanırken sık sık hata yaparım.				
2	E-öğrenme araçlarının kullanımı konusunda becerikli olmak benim için zor olacaktır.				
3	Evde bilgisayar kullanmak çok sinir bozucu.				
4	Çevrimiçi bilgisayar etkileşimini sıkıcı buluyorum				
5	Elektronik posta yoluyla iletişim kurmak can sıkıcı bir durumdur.				
6	E-öğrenme altyapısı hükümetin ödeme yapması için çok pahalıdır.				
7	E-öğrenme eğitim kurumlarına uyum sağlamak için çok ekonomiktir.				
8	E-öğrenme kullanımının işimde kaliteyi artıracığına inanıyorum.				
9	Bilgisayarlar işi daha ilgi çekici hale getirir.				
10	Elektronik eğitim materyallerini düzenlemek basılı materyallerden daha kolaydır.				
11	Derslerimi hazırlamak için bilgisayar kullanmayı tercih ederim.				
12	Bilgisayarlarla çalışmak heyecan vericidir.				
13	E-öğrenme öğretmenlerin verimliliğini artıracaktır.				
14	Yeni e-öğrenme yenilikleri hakkında tartışmayı severim.				
15	E-öğrenme bana geleneksel öğrenme yöntemlerinden daha iyi öğrenme fırsatları sağlayacaktır.				
16	E-öğrenme teknolojilerini kullanmak mümkün olandan daha fazla iş başarmak için bana imkan sağlayacaktır.				
17	Bilgisayar kullanarak öğretmekten hoşlanırım.				
18	E-öğrenme elde edilen bilginin kalitesini azaltır.				
19	E-öğrenme pahalı teknik destek gerektirir.				
20	Elektronik teknolojiler yoluyla bir konferans vermek çok zordur.				
21	Bilgisayar sistemi ile etkileşim genellikle sinir bozucudur.				
22	E-öğrenme teknolojileri üzerine tartışmalar ilgi çekici değildir.				
23	E-öğrenme yoluyla öğretim yorucudur.				

E-ÖĞRENMEYE HAZIR BULUNUŞLUK ÖLÇEĞİ

	Sayın katılımcılar bu anket formunda: Bana hiç uygun değil (1) , Bana uygun değil (2), Bana biraz uymaz (3), Emin değilim (4) , Bana biraz uygun (5), Bana uygun (6), Bana tamamen uygun (7) şeklinde puanlanmıştır. Size uygun olan yanıtları çarpı (x) işareti koyarak yanıtlayınız.	1	2	3	4	5	6	7
1	Windows işletim sistemlerini rahatlıkla kullanabilirim.							
2	Elektronik bir dosya içeriğini (ses,müzik,metin vs.)bilgisayarda görüntüleyebilirim.							
3	Bilgisayar kullanırken karşılaştığım sorunları çözebilirim.							
4	Ofis programlarını (word, excel, power point) rahatlıkla kullanabilirim.							
5	İhtiyaç duyduğum uygulama yazılımlarını (editör, tasarım vb.) rahatlıkla kullanabilirim.							
6	Web tarayıcılarını (İnternet Explorer, Google Chrome vb.) rahatlıkla kullanabilirim.							
7	Arama motorlarını (Google, Yandex vb.) rahatlıkla kullanabilirim.							
8	İnternetteki bir dosyayı kendi bilgisayarına indirebilirim.							
9	İnternette aradığım bilgiye rahatlıkla ulaşabilirim.							
10	İnsanlarla etkili iletişim kurmak için internet araçlarını (e-posta, tartışma ortamları, skype vb.) rahatlıkla kullanabilirim.							
11	İnternetteki tartışma ortamlarında rahatlıkla soru soru sorabilirim.							
12	Yazılı iletişimde kendimi rahatlıkla ifade edebilirim (duygular,espi vb.).							
13	Cevap aradığım konularda internet araçlarını (tartışma siteleri,sosyal ağlar, e-posta vb.) kullanarak yardım isteyebilirim.							
14	İnternet ortamlarında (Skype, Google hangout, Google talk vb.) rahatlıkla sesli ya da görüntülü iletişim kurabilirim.							
15	Öğrenme eksikliklerimi belirlerim.							
16	Öğrenme hedeflerimi kendim oluştururum.							
17	Öğrenirken çalışma planımı kendim yaparım.							
18	Öğrenirken kendi çalışma planımı eksiksiz bir şekilde uygularım.							
19	Mevcut ders çalışma planımı yeni koşullara göre düzenlerim.							
20	Öğrenme sürecinde uygun kaynak ve araçları kendim belirlerim.							
21	Kendi öğrenmemden sorumlu olduğuma inanırım.							
22	Öğrenmemi gerçekleştirene kadar öğrenme isteğimi yüksek tutarım.							
23	İnternet ortamında bir konuyu öğrenirken öğrenme sürecimi kendim yönlendiririm.							
24	İnternet ortamındaki öğrenme materyallerinden hangisi üzerine ne kadar yoğunlaşacağıma kendim karar veririm.							
25	İnternet ortamındaki öğrenme materyallerine ne zaman çalışacağıma kendim karar veririm.							
26	İnternet ortamındaki öğrenme materyallerine hangi sırada çalışacağıma kendim karar veririm.							
27	Dersleri internet ortamında öğrenmeye istekliyim.							
28	Dersleri internet ortamında öğrenmeye ilgi duyuyorum.							
29	Dersleri internet ortamında öğrenmek, öğrenme için etkili bir yoldur.							
30	Dersleri internet ortamında öğrenmenin zevkli olacağını düşünüyorum.							
31	Dersleri internet ortamında öğrenme konusunda kendime güvenirim.							
32	Dersleri internet ortamında işlerken düşüncelerimi diğerleri ile paylaşmayı severim.							
33	Dersleri internet ortamında işlerken hatalarımdan ders alırım.							

EK 2. AKADEMİSYEN ANKET FORMU

SOSYODEMOGRAFİK BİLGİ FORMU

Sayın Katılımcı,

Aşağıda size yöneltilen sorular "Necmettin Erbakan Üniversitesi Meram Tıp Fakültesi'nin e-öğrenmeye hazır bulunuşluk düzeyi" konusunun araştırılmasını amaçlayan bir tez çalışmasına veri sağlamak amacı ile oluşturulmuştur. İsminizi yazmanıza gerek yoktur. Tüm bilgileriniz saklı tutulacaktır. Size uygun yanıtları boşlukları doldurarak ve kutucuklara çarpı (x) işareti koyarak yanıtlayınız. Katılımınız ve desteğiniz için teşekkür ederiz.

1-) Cinsiyet: ☐ Erkek ☐ Kadın

2-) Yaş: (Doldurduğunuz yaşı yıl olarak belirtiniz):

3-) Akademik Ünvanınız:

☐ Profesör ☐ Doçent ☐ Dr. Öğr Üyesi ☐ Öğretim Görevlisi

4-) Bölümünüz: ☐ Temel Bilimler ☐ Dahili Bilimler ☐ Cerrahi Bilimler

5-) İnternet erişiminde en çok kullandığınız cihaz hangisidir?

☐ Bilgisayar ☐ Tablet ☐ Akıllı Telefon

6-) İnternete öncelikli erişim yeriniz hangisidir?

☐ Ev ☐ Hastane ☐ İnternet Kafe ☐ Mobil ☐ Diğer

7-) İnternet erişim amacınız ?

a. Sosyal ağlarda gezinmek ☐ Hiç ☐ Bazen ☐ Genellikle

b. E-postalarımı kontrol etmek ☐ Hiç ☐ Bazen ☐ Genellikle

c. Arama motorlarını kullanarak bir konuda bilgi edinmek

☐ Hiç ☐ Bazen ☐ Genellikle

d. Haberleri takip etmek

☐ Hiç ☐ Bazen ☐ Genellikle

e. Dosya indirmek (müzik, resim, film vb)

☐ Hiç ☐ Bazen ☐ Genellikle

f. Online alışveriş yapmak

☐ Hiç ☐ Bazen ☐ Genellikle

g. Oyun oynamak

☐ Hiç ☐ Bazen ☐ Genellikle

h. Bilimsel çalışmalar

☐ Hiç ☐ Bazen ☐ Genellikle

ı. Ders içeriği hazırlama

☐ Hiç ☐ Bazen ☐ Genellikle

8. İlgi/çalışma alanları hakkında araştırma yaparken ve ders içeriği/materyal hazırlarken hangi kaynaklardan yararlanıyorsunuz?

☐ Pubmed ☐ Google ☐ Web of Science ☐ Uptodate ☐ Medscape

9. Daha önce çevrimiçi eğitim aldınız mı?

☐ Evet ☐ Hayır

10. Corono virüsü (COVID-19) nedeniyle çevrimiçi öğretim uygulamalarını doğru buluyorum.

☐ kesinlikle evet ☐ evet ☐ emin değilim ☐ hayır ☐ kesinlikle hayır

11. Corono virüs (COVID-19) tehlikesi geçtikten sonrada derslerin çevrim içi ortamlardan verilmeye devam edilmesini tercih ederim.

☐ kesinlikle evet ☐ evet ☐ emin değilim ☐ hayır ☐ kesinlikle hayır

12. Sizce e-öğrenme ile yüz yüze eğitim arasındaki en önemli 3 fark nedir?

1.

2.

3.

13. E-öğrenme sırasında karşılaştığınız sizi en çok yoran 3 zorluk nedir?

- 1.
- 2.
- 3.

14. E-öğrenmede memnuniyet düzeyini birden ona kadar derecelendirmeniz gerekse size uygun olan düzey hangisidir? (Lütfen daire içine alınız)

1 2 3 4 5 6 7 8 9 10

15. bir sonraki akademik yıl için öğrenme yöntemleriyle ilgili tercihiniz nedir?

☐ e-öğrenme ☐ yüz yüze eğitim ☐ hibrid (e-öğrenme+yüz yüze eğitim)

E-ÖĞRENMEYE YÖNELİK TUTUM ÖLÇEĞİ

		Kesinlikle Katılmıyorum	Katılmıyorum	Katılıyorum	Kesinlikle Katılıyorum
1	Bilgisayar kullanırken sık sık hata yaparım.				
2	E-öğrenme araçlarının kullanımı konusunda becerikli olmak benim için zor olacaktır.				
3	Evde bilgisayar kullanmak çok sinir bozucu.				
4	Çevrimiçi bilgisayar etkileşimini sıkıcı buluyorum				
5	Elektronik posta yoluyla iletişim kurmak can sıkıcı bir durumdur.				
6	E-öğrenme altyapısı hükümetin ödeme yapması için çok pahalıdır.				
7	E-öğrenme eğitim kurumlarına uyum sağlamak için çok ekonomiktir.				
8	E-öğrenme kullanımının işimde kaliteyi artıracığına inanıyorum.				
9	Bilgisayarlar işi daha ilgi çekici hale getirir.				
10	Elektronik eğitim materyallerini düzenlemek basılı materyallerden daha kolaydır.				
11	Derslerimi hazırlamak için bilgisayar kullanmayı tercih ederim.				
12	Bilgisayarlarla çalışmak heyecan vericidir.				
13	E-öğrenme öğretmenlerin verimliliğini artıracaktır.				
14	Yeni e-öğrenme yenilikleri hakkında tartışmayı severim.				
15	E-öğrenme bana geleneksel öğrenme yöntemlerinden daha iyi öğrenme fırsatları sağlayacaktır.				
16	E-öğrenme teknolojilerini kullanmak mümkün olandan daha fazla iş başarmak için bana imkan sağlayacaktır.				
17	Bilgisayar kullanarak öğretmekten hoşlanırım.				
18	E-öğrenme elde edilen bilginin kalitesini azaltır.				
19	E-öğrenme pahalı teknik destek gerektirir.				
20	Elektronik teknolojiler yoluyla bir konferans vermek çok zordur.				
21	Bilgisayar sistemi ile etkileşim genellikle sinir bozucudur.				
22	E-öğrenme teknolojileri üzerine tartışmalar ilgi çekici değildir.				
23	E-öğrenme yoluyla öğretim yorucudur.				

E-ÖĞRENMEYE HAZIR BULUNUŞLUK ÖLÇEĞİ

	Sayın katılımcılar bu anket formunda: Bana hiç uygun değil (1) , Bana uygun değil (2), Bana biraz uymaz (3), Emin değilim (4) , Bana biraz uygun (5), Bana uygun (6), Bana tamamen uygun (7) şeklinde puanlanmıştır. Size uygun olan yanıtları çarpı (x) işareti koyarak yanıtlayınız.	1	2	3	4	5	6	7
1	Bilgisayarı kendimden emin şekilde kullanabilirim.							
2	Ofis programlarını (Power Point, Word ve Excel) kendimden emin şekilde kullanabilirim.							
3	Web tarayıcılarını (İnternet Explorer, Google Chrome vb.) kendimden emin şekilde kullanabilirim.							
4	Arama motorlarını (Google, Yandex arama vb.) kendimden emin şekilde kullanabilirim.							
5	Bilgisayar kullanımı sırasında karşılaştığım sorunları çözebilirim.							
6	E-öğrenme konusunda bilgi sahibiyim.							
7	E-öğrenme materyalleri hazırlayacak bilgi ve becerilere sahibim.							
8	İçerik yönetim yazılımlarını (Blackboard, Moodle vb.) kendimden emin şekilde kullanabilirim.							
9	Bir Web sayfası tasarlayabilirim.							
10	E-öğrenme materyalleri hazırlayacak yazılımları (Photoshop, Publisher, Camtasia vb.) kendimden emin şekilde kullanabilirim.							
11	Çevrimiçi forumları yönetebilirim.							
12	E-öğrenme için öğrencilerin faydalanması amacıyla yönerge geliştirebilirim.							
13	E-öğrenmeyle ilgili yasal konuları (telif hakkı, mahremiyet vb.) bilirim.							
14	Çevrimiçi kütüphane ve kaynaklara erişebilirim.							
15	Kendimi e-öğrenmeyi öğretim etkinliklerimde kullanmaya hazır hissediyorum.							
16	Derslerimi e-öğrenme kapsamında vermekten memnun olurum.							
17	E-öğrenmenin, verdiğim eğitimin kalitesini arttıracığına inanıyorum.							
18	E-öğrenme yoluyla ders işlerken gergin olacağımı düşünüyorum*.							
19	E-öğrenmenin, vereceğim derslerdeki üretkenliğimi arttıracığına inanıyorum.							
20	E-öğrenmenin geleneksel sınıf eğitiminden daha etkin olacağına inanıyorum.							
21	E-öğrenme ortamlarını kullanarak öğrencilerimle daha etkili iletişim kuracağına inanıyorum.							
22	E-öğrenme ortamlarını kullanarak öğretim materyallerini öğrencilerime daha etkin ulaştıracağıma inanıyorum.							
23	E-öğrenmeyi zorunlu olmadıkça kullanmam*.							
24	E-öğrenme ortamlarını kullanarak öğrencilerimin ilerlemesini daha etkin takip edeceğime inanıyorum							
25	E-öğrenme ile ders vermek istemiyorum*.							
26	E-öğrenmenin bir şeyler üretip yaratmak için bana fırsatlar sunacağına inanıyorum.							
27	E-öğrenme ortamında ders vermenin sıkıcı olacağını düşünüyorum*.							
28	Vereceğim dersler için e-öğrenmenin gerekli olduğuna inanıyorum.							
29	E-öğrenmenin bölümümde başlamasını desteklerim.							
30	E-öğrenmenin bana göre olmadığını düşünüyorum*.							
31	E-öğrenme kapsamında öğretim materyalleri hazırlamaya istekliyim.							
32	E-öğrenme konusunda eğitime ihtiyacım var.							
33	Öğrencilerimin e-öğrenme konusunda eğitime ihtiyaçları var.							
34	Bölümdeki diğer öğretim elemanlarının e-öğrenme konusunda eğitime ihtiyaçları var.							
35	Üniversitedeki yöneticilerin e-öğrenme konusunda eğitime ihtiyaçları var.							

